

Evaluace ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova ve vybraných zemích stř. Evropy

Bc. Jana Surá

Diplomová práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Surá**
Osobní číslo: **M12840**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Evaluce ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova ve vybraných zemích střední Evropy**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Provedte rozbor teoretického rámce v oblasti ekologického zemědělství.
- Definujte vymezení venkovských oblastí v ČR a ve vybraných zemích střední Evropy.

II. Praktická část

- Zhodnoťte ekologické zemědělství a jeho vliv na rozvoj venkova v ČR a ve vybraných zemích střední Evropy.
- Navrhněte opatření k rozvoji a podpoře ekologického zemědělství v ČR.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HALBERG, Niels. Global development of organic agriculture: challenges and prospects. Cambridge, MA: CABI, 2006, 377 s. ISBN 978-184-5930-783.
OSKAM, Arie, Gerrit MEESTER a Huib SILVIS. EU policy for agriculture, food and rural areas. 2., přepr. vyd. Wageningen: Wageningen Academic Publishers, 2011, 454 s. ISBN 978-908-6861-804.
ŠARAPATKA, Bořivoj a Jiří URBAN. Ekologické zemědělství v praxi. Šumperk: PRO-BIO, 2006, 502 s. ISBN 80-870-8000-9.
ŠARAPATKA, Bořivoj a Urs NIGGLI. Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 271 s. ISBN 978-802-4418-858.
WOKOUN, René, Pavel MATEŠ a Jaroslava KADERÁBKOVÁ. Základy regionálních věd a veřejné správy. Plzeň: A. Čeněk, 2011, 474 s. ISBN 978-807-3803-049.

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **17. února 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 17. února 2014

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 28. 9. 2014

.....

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Teoretická část diplomové práce s názvem Evaluace ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova ve vybraných zemích střední Evropy charakterizuje význam ekologického zemědělství, venkovských oblastí a dále se věnuje organizacím a legislativnímu rámci v této oblasti. V praktické části jsou specifikovány činnosti jednotlivých ekologických zemědělců Zlínského kraje a Dolních Rakous. Poslední část obsahuje jednoduchou SWOT analýzu zabývající se ekologickým zemědělstvím ve Zlínském kraji. Dále je součástí návrh opatření ekologických zemědělců Zlínského kraje. Cílem práce je zhodnocení ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova ve vybraných zemích střední Evropy.

Klíčová slova:

ekologické zemědělství, ekofarma, venkovská oblast, rozvoj venkova.

ABSTRACT

The theoretical part of the thesis called Evaluation of Organic Farming and its Effect on Rurals Development in Selected Countries of Central Europe characterizes the importance of organic farming, rural areas, organizations and legislative framework in this area. In the practical part are specified the activities of organic farmers worked in Zlínský kraj and Lower Austria. The last section contains a simple Swot analysis of Organic Farming in Zlínský kraj. Also included of the last section is a proposal of the measures of Organic Farmers in Zlínský kraj. The aim of thesis is Evaluation of Organic Farming and its Effect on Rural Development in Selected Countries of Central Europe.

Keywords:

Organic Farming, organic farm, rural area, rural development.

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu RNDr. Pavlu Bednářovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval při zpracovávání mé práce.

Také bych chtěla poděkovat všem ekologickým zemědělcům, kteří mi ochotně poskytli potřebné informace.

Další poděkování patří mým rodičům a příteli, kteří mi byli oporou během celého studia.

Motto

„Není hanbou nic nevědět, ale je hanbou, nechtít se ničemu učit“

Neznámý autor

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	12
1.1 ČLENĚNÍ AGROSYSTÉMŮ DLE INTENZITY VSTUPŮ	12
1.2 CÍLE EKONOMICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	13
1.3 HISTORIE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	14
1.4 METODY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	15
1.5 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V SOUČASNÉ DOBĚ	19
2 ZÁSADY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	26
2.1 ZÁSADY PĚSTOVÁNÍ ROSTLIN	26
2.2 ZÁSADY CHOVU ZVÍŘAT	26
2.3 SKLADOVÁNÍ A ZPRACOVÁNÍ BIOPRODUKTŮ	27
2.4 KONTROLA, CERTIFIKACE A OZNAČOVÁNÍ BIOPRODUKTŮ	27
3 VENKOV A JEHO CHARAKTERISTIKA	28
3.1 TYPOLOGIE VENKOVSKÝCH REGIONŮ	29
3.1.1 Typologie regionů dle mezinárodního pojetí	30
3.1.2 Typologie regionů v ČR.....	33
4 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE	36
4.1 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA EU (COMMON AGRICULTURAL POLICY, CAP).....	36
4.2 ORGÁNY PRO EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE	37
4.3 PRÁVNÍ PŘEDPISY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE	38
5 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ UNIE	40
5.1 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	40
5.1.1 Orgány pro ekologické zemědělství v ČR	40
5.1.2 Právní předpisy ekologického zemědělství na území České republiky	42
5.1.3 Programové dokumenty pro Českou republiky.....	43
5.2 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V RAKOUSKU	45
5.2.1 Orgány ekologického zemědělství v Rakousku	45
6 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE	47
6.1 ORGÁNY PRO ROZVOJ VENKOVA V EVROPSKÉ UNII	47
6.2 PRÁVNÍ PŘEDPISY ROZVOJE VENKOVA V EVROPSKÉ UNII	47
7 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ UNIE	49
7.1 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA V ČESKÉ REPUBLICE.....	49
7.1.1 Orgány pro rozvoj venkova na území České republiky	49
7.1.2 Právní předpisy rozvoje venkova na území České republiky	49

7.2	POLITIKA ROZVOJE VENKOVA V RAKOUSKU	50
7.2.1	Orgány pro rozvoj venkova na území Rakouska	50
II	PRAKTICKÁ ČÁST	51
8	VYBRANÉ SUBJEKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEJICH Vliv NA ROZVOJ VENKOVA VE ZLÍNSKÉM KRAJI.....	53
8.1	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 1.....	55
8.2	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 2.....	59
8.3	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 3.....	62
8.4	SHRNUTÍ ČINNOSTÍ ZMÍNĚNÝCH RESPONDENTŮ A JEJICH Vliv NA ROZVOJ VENKOVA	66
9	VYBRANÉ SUBJEKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEJICH Vliv NA ROZVOJ VENKOVA V DOLNÍCH RAKOUSECH	70
9.1	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 4.....	73
9.2	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 5.....	75
9.3	EKOLOGICKÁ FARMA RESPONDENTA 6.....	78
10	EVALUACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEHO VlivU NA ROZVOJ VENKOVA V ČR	83
11	NÁVRH OPATŘENÍ K ROZVOJI EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	85
11.1	PROJEKT:.....	85
11.2	CÍL PROJEKTU.....	85
11.3	ROZPOČET PROJEKTU	87
11.4	REALIZACE PROJEKTU	89
11.5	FINANCOVÁNÍ PROJEKTU	91
	ZÁVĚR	92
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	94
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	104
	SEZNAM OBRÁZKŮ	105
	SEZNAM TABULEK.....	106
	SEZNAM PŘÍLOH.....	107

ÚVOD

Ekologické zemědělství je v současné době stále více se rozvíjejícím odvětvím. Vzhledem k tomu, že zemědělství patří odnepaměti k základním způsobům obživy, i dnes musíme dbát na to, abychom se podíleli na rozvoji tohoto odvětví. Je známo, že ekologické zemědělství má pozitivní vliv jak na přírodní prostředí, tak na zdraví spotřebitelů. V současné době Česká republika obhospodařuje dle principů ekologického zemědělství asi 11 % z celkové výměry zemědělské půdy. Cílem předních organizací zabývajících se problematikou tohoto druhu zemědělství je zvýšení ekologicky obhospodařované půdy na 15 % do roku 2015.

Cílem diplomové práce je zhodnotit ekologické zemědělství a jeho vliv na rozvoj venkova ve vybraných zemích Evropské unie, konkrétně tedy v České republice a Rakousku. K tomuto zhodnocení jsou využity zjištěné informace od šestice dotázaných ekologických zemědělců hospodařících na území Zlínského kraje a Dolních Rakous. Součástí praktické části je též jednoduchá SWOT analýza, která popisuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby ekologického zemědělství v České republice. Tato SWOT analýza a posouzení informací od vybraných subjektů ekologického zemědělství byly základem pro návrh opatření k rozvoji ekologického zemědělství ve Zlínském kraji.

Diplomová práce je tvořena dvěma částmi, kterými je teoretická část a praktická část. Teoretická část zahrnuje vysvětlení pojmu ekologické zemědělství, jsou zde blíže specifikovány zásady ekologického zemědělství, také je vysvětlen pojem venkova a venkovských oblastí. V teoretické části je také soustředěna pozornost na politiku ekologického zemědělství a rozvoj venkova z pohledu Evropské unie, České republiky i Rakouska.

V praktické části jsou popsány a shrnuty informace zjištěné od 3 ekologicky hospodařících zemědělců ve Zlínském kraji a též údaje získané od 3 ekologických zemědělců působících v Dolních Rakousech. Dotazy jsou směřovány na to, jaká rozhodnutí je vedla k tomu, aby hospodařili podle zásad ekologického zemědělství, co je předmětem jejich činností, jak tyto činnosti působí na rozvoj venkova a jaké jsou cíle do budoucna. Součástí praktické části je již zmíněná SWOT analýza zabývající se rozvojem ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova České republiky. V poslední části praktické části je navrženo opatření pro rozvoj ekologického zemědělství ve Zlínském kraji. Navrhovaným projektem pro tento rozvoj je uspořádání semináře pro ekologické zemědělce hospodařících na území Zlínského kraje.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Převážně v posledním desetiletí dochází po celém světě k rozvoji ekologického zemědělství. Nárůst této aktivity se týká také Evropy, kdy přímo Česká republika zaujímá jedno z prvních míst, co se týče podílu ekologicky obhospodařovaných ploch. V současné době se tímto způsobem hospodaří ve více než sto tisících zemědělských podnicích členských států Evropské unie s celkovou výměrou asi pěti miliónů hektarů. V České republice se tímto způsobem zemědělství zabývá zhruba sedm set podniků obhospodařujících plochu přes dvě stě tisíc hektarů. Tato metoda zemědělství je šetrná jak k životnímu prostředí, ve kterém žijeme, tak i k nám jako obyvatelům a spotřebitelům statků zemědělské produkce. Toto jsou také důvody, proč stále stoupá zájem o ekologické zemědělství mezi zemědělci i mezi konzumenty. Ekologické zemědělství je přesně vymezeno zákonem a jen ekologicky vyprodukované potraviny mohou být označovány značkou BIO nebo EKO. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 11) Opakem ekologického zemědělství je zemědělství tradiční (někdy také používán výraz konvenční), které má za cíl maximalizovat zisk a v tomto systému se využívají k hnojení organická hnojiva. (Zelené zprávy, © 2010)

Pojem **ekologické zemědělství** (dále jen EZ) **vyjadřuje takovou formu obhospodařování půdy, aniž by byly použity umělá hnojiva, chemické přípravky, hormony, postřiky a jiné umělé látky.** Základním cílem EZ je kvalita produkce, nikoliv kvantita. Při produkci EZ by měly být dodržovány zásady etického přístupu k chovaným zvířatům, zachování biodiverzity, ochrana životního prostředí, šetření s neobnovitelnými zdroji, ochrana zdraví obyvatel a v neposlední řadě zajištění zaměstnanosti v tomto odvětví na venkově. (Bioinstitut, © 2013)

Ekologické zemědělství by mělo být trvalým řešením pro celý svět s tím cílem, že bude produkován dostatek potravin pomocí přizpůsobených zásad, technického výkonu a produktivity. (Halberg, 2006, s. 358)

1.1 Členění agrosystémů dle intenzity vstupů

V současné době rozeznáváme 3 systémy zemědělství dle objemu energetických a materiálových vstupů a podle úrovně řízení.

Jedním z těchto systémů je **konvenční (intenzivní) zemědělství**. Převládá především v průmyslově vyspělých zemích. Je pro něj charakteristická vyšší intenzita hospodaření za pomoci užití vyšších energetických a materiálových vstupů. Cílem je maximalizace pro-

dukce. (Moudrý, 2007, s. 12 – 13) Mezi negativní dopady intenzivního zemědělství patří náchylnost půdy k erozi, kontaminace půdy a vody vlivem používání pesticidů na hnojení, oddělená živočišná a rostlinná výroba, špatné podmínky zvířat ve velkochovech (umělé osvětlení, malý nebo téměř žádný výběh), používání chemických látek pro léčbu zvířat aj. (Ekoporadna, © 2010)

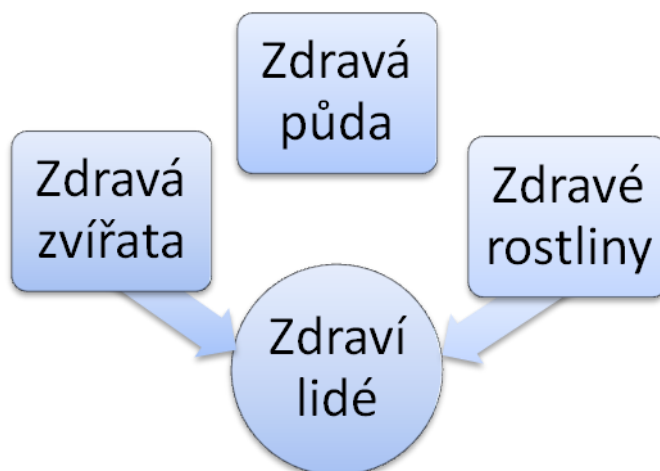
Integrované zemědělství je přechodným systémem mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím. Zemědělské vstupy tento užívá na principu diagnostických metod výživného stavu rostlin a okamžité zásoby živin v půdě. Použití pesticidů na hnojení půdy je omezo-
váno, jsou preferovány preventivní opatření, mezi které patří střídání plodin anebo výběr odrůd. (Moudrý, 2007, s. 12 – 13)

Třetím ze systémů zemědělství je **zemědělství ekologické** (Moudrý, 2007, s. 12 – 13). Typický pro tento systém je šetrný přístup k hospodářským zvířatům, nepoužívání umělých hnojiv, upřednostňování obnovitelných zdrojů energie a recyklaci surovin. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 11) Závislost lidského zdraví na zdravé půdě je ukázáno na Obr. 1.

1.2 Cíle ekonomického zemědělství

Průkopníci ekologického zemědělství si zvolili následující cíle:

- produkování kvalitních potravin a krmiv, které by měly mít vysokou nutriční hodnotu v dostatečném množství,
- aby byl koloběh látek co nejvíce uzavřený a tím také bylo dosaženo minimalizování cizorodých látek v oběhu,
- využívání místních zdrojů s minimalizací ztrát,
- udržování a zlepšování úrodnosti půdy,
- vyvarování se všech druhů znečištění, které pocházejí ze zemědělského podniku,
- minimalizování používání neobnovitelných surovin a fosilní energie (tzn. odmítání používání minerálních hnojiv a pesticidů, které by měly být nahrazeny šetrnějšími způsoby hnojení,
- humánní přístup k hospodářským zvířatům, přizpůsobení chovu jejich životním potřebám,
- uchování přírodního ekosystému v krajině, ochrana přírody a její diverzity. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 21)

Obrázek 1 Závislost lidského zdraví na zdravé půdě (vlastní zpracování)

(Urban a Šarapatka, 2003, s. 21)

1.3 Historie ekologického zemědělství

Důvody ke vzniku ekologického zemědělství, kterému se ještě před rokem 1990 říkalo alternativní nebo organické zemědělství, byly negativní dopady tehdejšího zprůmyslněného zemědělství, kterým se poškozovala příroda. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 11)

K počátečním změnám tradičního zemědělství docházelo již začátkem dvacátého století. V období po první světové válce se v západní Evropě používal pro označení těchto změn výraz „Zelená revoluce“. Rodinné farmy byly likvidovány a přecházelo se na velkoprodukcí a velkochov. Těmito postupy ztratili jednotliví zemědělci zodpovědnost za vlastní majetek, půdu a také chovaná zvířata. Tyto důvody daly k zamyšlení se nad tím, jak lépe a šetrněji hospodařit. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 11)

Prvotní zakladatelé ekologického zemědělství reagovali na předešlé problémy v zemědělství, kterými např. byly problémy s DDT,¹ a proto se rozhodli odmítnout zemědělsky zpracované geneticky modifikované organismy. (Urban a Šarapatka, 2003, 15) Vedle výše uvedených zjištěných problémů s DDT byly zaznamenány také komplikace s poškozením

¹ DDT – je závadný insekticid, který je od roku 1972 zakázán, a dodnes jsou jím zatěžovány ekosystémy po celém světě. Konzumací tohoto insekticidu může dojít k poškození jater, poškození nervového systému, snížení účinku reprodukčních orgánů atd. Závadné insekticidy se mohou do těla člověka dostat skrze požití kontaminované ryby nebo měkkýše, děti skrze mateřské mléko, pozřením potravin obsahující insekticid, anebo pěstování plodin v půdě, která je kontaminovaná. (EPA, © 2011)

úrodnosti půdy a změny v agrosystémech, které vyvolávaly technickou a chemickou intenzifikací. Touto intenzifikací lze chápat jako okyselení půd (acidifikace),² změny struktury půdy anebo půdní únavu. Tehdejší zemědělci začali uvažovat o významu edafonu,³ pro úrodnost půdy a o smyslu dynamiky uhlíku pro růst kulturních rostlin. Jednalo se tedy o vracení se k některým starým metodám, které byly dříve běžné. Těmito metodami byly neobracení půdy při jejím zpracování, usměrnění zásahů do půdy s cílem výživy edafonu látkami, které jsou bohaté na uhlík a tvorbu drobtovité struktury. V tomto období se objevily také problémy s výskytem chorob a škůdců. Kvalita potravin byla důsledkem zprůmyslnění nižší, a to zejména kvůli konzervování potravin a přidáním aditiv. Tyto důvody měly negativní vliv jak životní styl obyvatel, tak na ekosystém, a proto bylo důležité změnit tradiční proces zemědělství na proces bližší a přátelštější k přírodě. (Urban a Šarapatka, 2003, 29) V šedesátých letech minulého století byli těmito zakladateli nadšenci, kteří začali velmi jednoduchým způsobem hospodařit (převážně v Anglii, Francii, Nizozemsku, Německu). Za podpory spotřebitelů ve Švýcarsku, Německu a Anglii vznikla první soukromá pracoviště a postupem času přecházely na způsoby hospodaření ekologického zemědělství i tradiční zemědělské rodiny. Přestože nebyli tito zemědělci podpořeni státem a nevyužívali industriální postupy, prokázali, že tento způsob hospodaření byl účinný. Důležité pro tento rozvoj byla i skutečnost, že spotřebitelé byli ochotni zaplatit více za kvalitní potraviny, které měly dobrý vliv na jejich zdraví. (Urban a Šarapatka, 2003, 15)

1.4 Metody ekologického zemědělství

K tomu, abychom mohli vystihnout dnešní ekologické zemědělství, předcházelo několik systémů hospodaření, díky kterým se ekologické zemědělství vyvíjelo až do dnešní podoby, která nám je známá. A proto je důležité znát i původní metody ekologického zemědělství, neboť se v současné době sloučily v jeden proud. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29)

² Acidifikace – hlavní příčinou je znečištění ovzduší plyny (nejčastěji oxidem siřičitým). Toto znečištění má dvě podoby: a) rozpuštěním plynů ve vodě dochází ke kyselým dešťům, b) rozpuštěním plynů v atmosféře dochází k tzv. londýnskému smogu. (Vítejte na zemi, © 2013)

³Edafon – je to soubor všech živých organismů v půdě, podílí se na půdotvorném procesu a obsahuje prvky a půdní živočichy. (Slovník cizích slov, © 2005 – 2014)

Přírodní zemědělství

První systém se vyvinul v prvních desetiletích 20. století a je spojován s koncepční a organizační prací Němce E. Kōnemanna. Tímto systémem bylo **přírodní zemědělství**. Tento způsob zemědělské činnosti nebyl v souladu s tradičním zemědělstvím ani s intenzifikovanými⁴ systémy. Realizace tohoto byla jen omezeně realizovatelná ve městech, a proto byli tito hospodáři nuceni migrovat na venkov. Přírodní zemědělství se vyznačovalo bydlením a prací na venkově, vegetariánskou potravou, kterou si obyvatelé zajišťovali pěstováním sami a tělesnou prací, díky které si tamější obyvatelé udržovali kondici. Hospodáři však nesměli chovat zvířata (všichni byli vegetariáni) a tím také přicházeli o možnost získání statkových hnojiv. Proti způsobu života blízkému přírodě bylo také používání minerálních hnojiv. Zásady přírodního zemědělství byly následující:

- důležité bylo biologické porozumění půdní úrodnosti,
- zajištění zemědělských produktů vysoké kvality,
- hospodaření bez chovu dobytka. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29)

Podle rolníků vycházejících z vegetariánského životního stylu bylo chování dobytka zbytečné, protože pěstování krmiva pro tyto zvířata zabíralo velké plochy a náklady byly podstatně vyšší, než při pouhém pěstování plodin. Tento způsob zemědělství nenašel mnoho pochopení, a proto si začali hospodáři pořizovat menší množství zvířat převážně pro vlnu, mléko anebo také jako pomocnou pracovní sílu. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29)

Snížená doba skladování, chuťové změny potravin po hnojení čerstvým hnojem, možnost kontaminace aj. byly důsledky intenzifikace rostlinné produkce. Tyto důvody daly impuls pro pozitivní změnu hnojení přírodními materiály. Přírodní zemědělství bylo prvním organizovaným systémem, pro který bylo charakteristické hospodaření podle principu reformy života s návratem k přírodě. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29)

Biologicko-dynamické zemědělství

Další z metod ekologického zemědělství bylo **biologicko-dynamické zemědělství** (často také nazýváno jako biodynamické zemědělství). Základní principy tohoto jsou vycházející z antropozofické filozofie, která je založena na názorech J. W. von Goetheho, který intui-

⁴ průmyslové hnojení (Vítejte na zemi, © 2013)

tivní myšlení a pozorování přírody považoval za nový způsob chápání světa. Podstatou této teorie je, že všechno živé je správně vyvážený celek nejen v pozemské, ale i v kosmické souvislosti. Proto tedy bylo biodynamické zemědělství považováno jako dobře vyvážené organismy, půdním složením, rostlinami, zvířaty i člověkem. Jisté formující síly působící ve všem živém mají svůj původ v kosmu. Svými přednáškami dal podnět k založení nového zemědělského systému německý filozof Dr. Rudolf Steiner. V praxi znamenalo následné přecházení na biodynamický způsob hospodaření změny v hospodaření s krmivem, došlo k omezení pěstování plodin s vysokými požadavky na živiny, přestavbě osevních postupů na vyšší podíl leguminóz⁵, používání organických hnojiv. Změna metody hospodaření nebyla vždy snadná. Jedním z rozporů v myšlení abstraktním antropozofickém byla křesťanská víra sedláků. Bylo pro ně těžko pochopitelné přestavit si vesmír jinak než z křesťanského pohledu. Dalším nesouladem byla intenzifikace zemědělství, ke které docházelo po 2. světové válce za účelem zvýšení výnosů. Nyní je součástí biodynamického systému zpracování půdy orba, používají se kompostovaná statková hnojiva včetně biodynamických preparátů a využívá se zeleného hnojení, především leguminózy. Upřednostňuje se střídání pěstování plodin a pastva dobytka na polních územích. Důležité je také obměňování různých druhů plodin. Tato metoda biodynamického zemědělství byla rozšířena po celém světě, především v Evropě ve státech jako jsou Německo, Skandinávie, Holandsko, Švýcarsko aj. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29 - 30) V současné době se řídí tímto systémem zemědělství také farmaceutická společnost Weleda. (Biospotřebitel, © 2013)

Organicko-biologické zemědělství

Důsledkem industrializace v první polovině 20. století byly změny ve způsobu života zemědělců a v řízení podniků. Ve 40. letech 20. století došlo k existenčnímu ohrožení tradičních rodinných podniků a vznikaly moderní nebo nevýdělečné podniky. Za této situace se rozhodl Dr. Hans Müller ze Švýcarska skrze své hnutí k zachování selského způsobu života v industrializovaném světě a to dalo ke vzniku nové metody zemědělství, kterou bylo **organicko-biologické zemědělství**. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 29 – 31) V tomto způsobu hospodaření bylo vyzdviženo motto, které hlásalo: „*zdravá půda – zdravé potraviny – zdraví lidé*“. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 31) Tato metoda staví na tom, že pokud chceme dosáhnout kvalitních plnohodnotných produktů, je tohoto dosaženo pouze, když jich lze

⁵rostlinná bílkovina (Slovník cizích slov, © 2014)

získat ze zdravé půdy. Rovnováha v půdě je dokonalá a je zbytečné ji narušovat necitlivými zásahy. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 31 - 33)

Zásad organicko-biologického zemědělství bylo nejvíce využíváno v zemích německy hovořících a ve Skandinávii. Tuto metodu dosud využívají svazy, kterými jsou Bioland, Bio Ernte, Naturland aj. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 33)

Krátký přehled metod ekologického zemědělství lze vidět v Tabulce 1.

Tabulka 1 Metody ekologického zemědělství (vlastní zpracování)

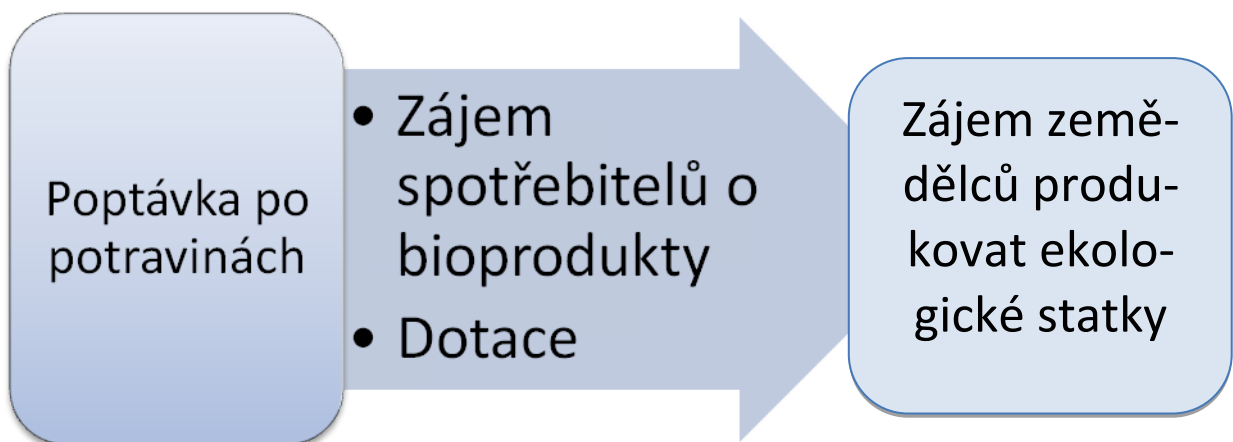
(Urban a Šarapatka, 2003, s. 31 – 33)

Metody ekologického zemědělství			
Systém	Období vzniku	Zakladatel	Zásady
Přírodní zemědělství	první desetiletí 20. století	E. Köne- mann	vegetariánský způsob života, hospodaření bez dobytka, hospodaření s humusem
Biologicko-dynamické zemědělství	20. léta 20. století	R. Steiner	teorie ducha, který stojí za vším hmotným, spojení astrálního a hmotného světa, jehož výsledkem je hmotná půda, vitální rostliny, duševní zvířata a duchovní člověk
Organicko-biologické zemědělství	Období po 2. sv. válce	H. P. Rusch M. a H. Müllerovi	hnojení bez použití minerálních hnojiv a pesticidů, pokrývání půdy organickými hnojivy sloužící jako ochrana půdy, vracení organického z domácností měst zpět do venkovské půdy

Spojíme-li výše uvedené metody zemědělství v jeden směr, dojdeme k současnému označení ekologického zemědělství. Od tohoto směru se odchyluje pouze jedna z metod, a to je biodynamické zemědělství, které je svým způsobem specifické kvůli danému významu duchovna. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 13)

1.5 Ekologické zemědělství v současné době

Vysoká poptávka spotřebitelů po potravinách a pokrok v ocenění produktů ekologického zemědělství daly důvod k tomu, aby i tradiční zemědělci změnili dřívější systém hospodaření a začali se více zajímat o to, jak hospodařit ekologicky. K tomuto rozhodnutí přispěla také možnost získání dotací, které mohou ekologičtí zemědělci získat za svou činnost. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 13) Důvodem k zamyšlení se nad možnými změnami v intenzivním zemědělství, byly problémy s nadprodukcí, nadměrným zatěžováním a znečišťováním životního prostředí, vnášením škodlivých látek do potravního řetězce, které negativně působí na lidský organismus a nedostatečné udržování a vytváření krajiny. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 13)

Obrázek 2 Zájem o ekologické zemědělství (vlastní zpracování)

(Urban a Šarapatka, 2003, s. 13)

Průkopníci ekologického zemědělství na celém světě se sdružili a založili mezinárodní federaci, která se nazývala International Federation of Organic Agriculture Movements – Mezinárodní federace sdružení za organické zemědělství. Tato organizace je známa pod zkratkou **IFOAM**. Působení této organizace, jejíž měla sídlo v Německu, přispělo k přijetí nařízení Rady EHS č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a označování zemědělských produktů. Jednalo se o vůbec první zákonné zakotvení ekologického zemědělství, které určuje postupy produkce, závazné mechanismy pro kontrolu, certifikaci a označování. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 34)

V 90. letech 20. století došlo k největšímu rozvoji ekologického zemědělství a důsledkem pokroku ve vědě ztrácely původní metody význam. Díky podpůrným programům Evropské unie došlo v posledním desetiletí k rozšíření ekologického zemědělství. Vědci odstranili a

nahradili nepřesnosti, které se dříve v tomto odvětví objevovaly. V dnešní době jsou systémy ekologického zemědělství aplikovány ve více než sto státech světa. Na počátku roku 2003 bylo po celém světě ekologicky obhospodařováno 23 miliónů hektarů půdy. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 35).

Rychlým vývinem EZ si prošla od počátku roku 1990 většina evropských zemí. V posledních letech se tento růst však zpomaluje. V roce 2004 bylo obhospodařováno podle metod ekologického zemědělství 6,5 miliónů ha půdy. S takovým počtem zemědělské půdy hospodařilo asi 167 tis. farem. Z pohledu států Evropské unie bylo ekologicky obděláváno více než 5,8 miliónů ha půdy téměř 140 tis. farmami, viz. na Obrázku 3.. Z celkového množství zemědělsky obdělávané půdy je jen 3,4 % této půdy využíváno pro ekologické zemědělství. Největším počtem farem a největší plochou zemědělské půdy podle metod EZ se může pochlubit Itálie⁶. (Helga a Yussefi, © 2006, s. 26)

Území	Zpracovávaná plocha půdy podle zásad EZ (v mil. ha)	Ekologické farmy (v tis.)
Evropa	6,5	167
Státy EU	5,8	140

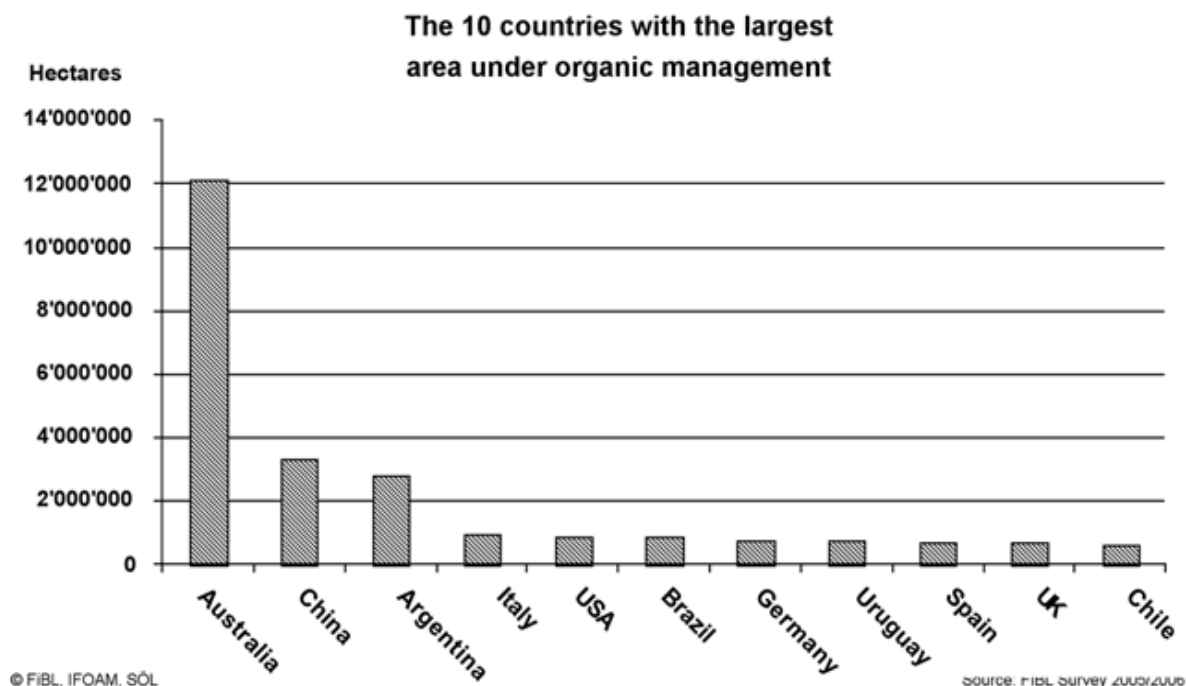
Obrázek 3 Ekologické zemědělství na území Evropy v roce 2004 (vlastní zpracování)

(Helga a Yussefi, © 2006, s. 26)

Na území České republiky to bylo obhospodařováno ve stejném roce cca 250 tis. ha půdy. V roce 2012 stoupl toto číslo na téměř 500 tis. ha obhospodařované půdy. (Informační systém statistiky a reportingu, © 2013)

⁶ Since the beginning of the 1990s, organic farming has rapidly developed in almost all European countries. Growth has, however, slowed down recently. In 2004 in Europe, 65 million hectares were managed organically by around 167'000 farms. In the European Union more than 5,8 million hectares are under organic management, and there are almost 140'000 organic farms. This constitutes 3,4 percent of the agricultural area. The country with the highest number of farms and the largest organic area is Italy.

Největší výměrou půdy obhospodařovanou postupy ekologického zemědělství se může pochlubit Austrálie. V průzkumu za rok 2005/2006 bylo zjištěno, že výměr půdy pro ekologické zemědělství je 12 milionů hektarů. Na druhé místo se s cca 3 milióny ha půdy řadila v roce 2006 Čína a na třetím místě se umístila Argentina. Čtvrté místo obsadila Itálie s necelým 1 miliónem hektarů půdy, jak je možno vidět na Obrázku 4. (Helga a Yussefi, © 2006, s. 36)

Obrázek 4 Státy s největší obhospodařovanou plochou podle pravidel EZ za rok 2005/2006

(Helga a Yussefi, © 2006, s. 36)

Současný stav ekologického zemědělství v České republice

Ekologické zemědělství je podporováno státem a celý tento systém je jím též garantován včetně zásad produkce, systému kontroly a certifikace, získávání dotací anebo dovozu biopotravin ze třetích zemí. Na konci roku 2012 dosahovala výměra ploch obhospodařovaných podle zásad ekologického zemědělství téměř 500 tisíc ha, tj. 11,5 % z celkové zemědělské půdy. Počet ekologických zemědělců dosáhl téhož roku téměř 4 000 ekofarem, tj. 13 % z celkového množství registrovaných zemědělců. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 10)

Vývoj EZ v krajích ČR

Ekologické farmy na území ČR jsou nerovnoměrně rozmístěny. Co se týče oblastí EZ, téměř polovina horských a podhorských oblastí je obhospodařována ekologicky. Plochy, které patří k největším ekologicky obhospodařovaných, lze najít v Jihočeském, Karlovarském, Moravskoslezském, Plzeňském a Ústeckém kraji. Plochy těchto krajů zabírají téměř 60 % ploch EZ. Nejmenší, ekologicky obhospodařovanou plochu logicky zaujímá hlavní město Praha. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Podle informací z Ročenky ekologického zemědělství v ČR za rok 2012 největší počet ekologických farem nalezneme v Jihočeském kraji (519 ekofarem), druhým největším je kraj Plzeňský (417 ekofarem), a tento následují Moravskoslezský (375) a Zlínský kraj (359). Nejméně ekofarem podle členění dle krajů existovalo v roce 2012 v hl. městě Praha. Jedná se tedy o pouhých 16 ekofarem hospodařících na tomto území. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 9) Přehled ekofarem podle jednotlivých krajů ukazuje Tabulka 2.

Tabulka 2 Výměra celkové plochy v EZ a počet ekofarem v krajích ČR (vlastní zpracování)

(Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 - 9)

Kraj	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy EZ	
		(v ha)	(v %)
Jihočeský	519	70 102,9	14,3
Karlovarský	208	65 523,5	13,4
Moravskoslezský	375	54 916,3	11,2
Plzeňský	417	52 792,1	10,8
Ústecký	244	46 020,4	9,4
Zlínský	359	37 706,0	7,7
Olomoucký	249	36 305,1	7,4
Liberecký	233	32 166,1	6,6
Vysočina	351	22 841,0	4,7
Královohradecký	214	22 315,3	4,6
Středočeský	266	16 848,1	3,4
Jihomoravský	316	16 711,0	3,4
Pardubický	156	13 869,6	2,8
Hl. město Praha	16	425,3	0,1
Celkem	3923	488 542,7	100,0

Podle dotazů Ministerstva zemědělství bylo zjištěno, že z 3 907 respondentů provozovalo v roce 2012 společně s ekologickým, také konvenční hospodářství celkem 395 ekofarem. 92 % z těchto respondentů vykazovalo v roce 2011 ze své činnosti zisk, 5,5 % hospodařilo se ztrátou a zbylí dotazovaní tento údaj neuvedli.

V roce 2011 byl počet zaměstnanců v EZ 12 665, což znamenalo nárůst oproti roku 2010 o 827 zaměstnanců. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Rostlinná výroba a produkce

Z celkové, ekologicky ošetřené půdy (tj. téměř 468 670 ha) zaujímal v roce 2012:

- 12,6 % orné půdy (zejména určené pro obiloviny a pícniny),
- 85,8 % trvale travní porosty⁷,
- 1,6 % trvalé kultury. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Z hlediska regionálního zaujímal největší rozlohu ekologicky obhospodařované orné půdy Jihomoravský kraj, druhým největším byl Plzeňský, následoval Jihočeský a kraj Vysočina.

Živočišná výroba a produkce

V roce 2012 se na ekologických farmách chovalo cca 334 tis. kusů zvířat (nelze zde započítávat včely, ryby apod.). Největší podíl z celkového počtu chovaných zvířat představoval chov skotu, tj. 196 911 kusů zvířat. Na druhém místě se umístil chov ovcí, tj. 93 375 kusů zvířat a třetí místo obsadil chov drůbeže (brojlerů, nosnic), tj. 38 566 kusů drůbeže. Chov prasat podle zásad ekologického zemědělství je v posledních letech klesající. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Vývoj státní podpory ekologického zemědělství

Ekologičtí zemědělci jsou podporováni skrze Osu II Program rozvoje venkova „Zlepšování životního prostředí a krajiny“ pod titulem „Ekologické zemědělství. V roce 2012 celková podpora EZ ze zdrojů EU představovala částku cca 1,278 mil. korun. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Česká republika také podporuje ekologické zemědělství a to na činnost České technologické platformy pro EZ. V roce 2012 bylo EZ podpořeno částkou 1 milionu korun. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Ze státního rozpočtu jsou financovány také aktivity nevládních neziskových organizací (NNO). Toto financování je určeno k podpoře rozvoje EZ, na ochranu životního prostředí. V roce 2012 bylo ze státního rozpočtu vydáno 1,17 milionu korun na podporu aktivit 8 organizací. (Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40)

Organizace a sdružení EZ

V sektoru EZ působí mnoho organizací (vzdělávací, produkční, prodejní, výzkumné, poradenské, kontrolní aj.), které se podílejí na podpoře a rozvoji tohoto druhu zemědělství.

⁷ trvale travní porost tvoří louky a pastviny (ČZU v Praze)

(Ročenka ekologického zemědělství v ČR, 2013, s. 5 – 40) Tyto budou blíže zmíněny v kapitole 5.1.

2 ZÁSADY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ

2.1 Zásady pěstování rostlin

Struktura plodin by měla učinit možným střídání plodin se subtilním⁸ kořenovým systémem s plodinami s mohutným kořenovým systémem, plodin mělce kořenících s plodinami kořenícími hluboce, menší tvorbu kořenové biomasy a posklizňových zůstatků některých plodin vyrovnat pěstováním meziplodin. Co se týče vegetačního krytu půdy, měl by být co nejdelší a nejlépe i přes zimu. Osevní postup by měl být zastoupen jetelovinami, respektive luskovinami. Vzhledem k tomu, že v konvenčním zemědělství občas dochází k erozi půdy, u EZ by měl osevní postup této erozi zabránit. Plodiny, které jsou málo konkurenceschopné vůči plevelům, by se měly střídat s plodinami, které jsou více odolné vůči plevelům a to za podmínky využívání podsevů a přísevů. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 23) Případné plevele je možno regulovat agrotechnickými metodami s tím, že používání herbicidů je zakázáno. Hubení plevelů je prováděno mechanicky např. vláčením prutovými branami, plečkováním. (Šarapatka, Niggli, 2008, s. 70) Skladba plodin by měla celý rok zajišťovat chovaným zvířatům vyváženou a plnohodnotnou stravu. **Místo umělých pesticidů, které jsou zakázány, by měly být používány rostlinné přípravky pro ochranu rostlin proti chorobám a škůdcům, hnojení by mělo být rovněž organické.** (Urban a Šarapatka, 2003, s. 23)

2.2 Zásady chovu zvířat

Ustájení hospodářských zvířat by mělo odpovídat fyziologickým a etologickým potřebám zvířat. Technologie a technika chovu zvířat musí vyhovovat požadavku udržení dobrého zdraví a dlouhověkosti chovaných zvířat. Důležité je také zajištění pohody chovaných zvířat, zajištění pohybu, čerstvého vzduchu, dostatku prostoru, ochrany proti slunci a extrémnímu počasí, podestýlky. **Zakázány jsou průmyslového chovy s řízenými režimy.** Potrava pro zvířata by měla být kvalitní a měla by odpovídat fyziologickým potřebám zvířat a jejich užitkovosti. Zásady EZ zakazují jakékoliv kupírování, zkracování zobáků i zubů a jakékoliv mrzačení. Zákroky typu označování, zbavování rohů, kastrace aj. jsou povoleny jen u některých druhů zvířat a podle přesně stanovených případů. Jsou povoleny přísady

⁸ subtilní – drobný (Slovník cizích slov, © 2006 – 2014)

zlepšující chuť, vitamínové a minerální, tyto ale musejí být pouze přírodního původu. Naopak je zvířatům zakázáno podávat rutinní profylaktické léčiva, stimulanty a hormonální látky. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 24 – 25)

2.3 Skladování a zpracování bioproduktů

Bioprodukty se musí skladovat a zpracovávat tak, aby zachována jejich kvalita, musí se dopředu vyloučit možnost jejich znečištění anebo kontaminace nežádoucími látkami. (Urban a Šarapatka, 2006, s. 29). **Produkty získané z konvenčního zemědělství musí být při skladování odděleny, aby nedošlo k jejich záměně.** Důraz je kladen také na přesné identifikování bioproduktů při celém průběhu skladování, manipulaci a zpracování. U bioproduktů musí být jasné označení producenta ve všech fázích skladování, zpracování a také distribuce až ke spotřebiteli. (Urban a Šarapatka, 2006, s. 29 - 30)

2.4 Kontrola, certifikace a označování bioproduktů

Zajištění kontroly a certifikace zemědělského podniku má za cíl zjištění, zda dochází k dodržování pravidel pro EZ. Také díky kontrole je spotřebitelům zajištěna pravost bioproduktů. Výrobci bioproduktů používají ochrannou známku a tímto jsou chráněni před nekalou konkurencí. Kontrola výroby bioproduktů je prováděna nezávislou kontrolní organizací, ze které se následně pořizuje zápis. Podle zprávy z kontroly proběhne certifikační řízení, ve kterém může být zemědělský podnik uznán jako ekologický. S touto certifikací nabyde práva užívání ochranné známky na svou produkci. (Urban a Šarapatka, 2003, s. 23 – 26)

3 VENKOV A JEHO CHARAKTERISTIKA

Pojmem venkova nebo venkovské oblasti jsou často podle Pěluchy označovány oblasti mimo městské území. Proto tedy lze v podmínkách naší republiky rozdělit území republiky (regionů⁹) na venkovské a městské. Obě tyto členění je možno několika způsoby specifikovat a vymezit. Laicky můžeme vysvětlit oblast městskou jako území, kde je vysoká dostupnost služeb (např. velká nabídka zboží, lékařské pomoci, zábavních zařízení, dopravní obslužnost apod.). Venkov můžeme charakterizovat jako oblast pokrytou zemědělskou půdou a lesy, často zaostávající za městskými oblastmi, alespoň co se týče výše příjmů a zaměstnanosti. Charakteristická je také nízká hustota osídlení a základní zastoupení služeb. (Pělucha, 2006, s. 12)

Venkov je širokým pojmem, kterým lze označit nejen vesnice, ale i krajinu. V České republice ovšem nemá definice venkova přímé zakotvení v legislativě. Lze tedy vyvodit, že obce, které nejsou městem, mohou být označeny jako venkovské. Na území Evropy je hranice mezi městskými a územími, které nejsou městy, velmi diferenciovaná a to v závislosti na historickém vývoji osídlení a také na tradici a organizaci veřejné správy. (Perlín, Kučerová, Kučera, 2010, s. 165) Definice venkova má mnoho teorií, a proto si některé uvedeme. Venkovem lze pojmenovat také samotná venkovská sídla mimo obce. Venkovský charakter lze vyložit následně podle jednotlivých hledisek:

- **urbanistické** – venkovským sídlem lze nazvat urbanistickou strukturu nízkopodlažní zástavby s vysokým podílem rodinných domů, téměř nevyvinutou sítí ulic s dominantním prostorem návsi, který je často kulturním centrem a vysokým podílem zeleně,
- **ekonomické** – hlavní roli venkovského sídla hraje výroba potravin, větší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva vyjíždí mimo toto sídlo,
- **historické** – sídlo, které získalo v minulosti právo města je městem, a ostatní jsou vesnicemi,
- **architektonické** – pro venkovské sídlo jsou typické dominující nízkopodlažní zástavby s prostorným hospodářským zázemím. (Pělucha, 2012, s. 46)

⁹ Region je možno obecně vnímat jako „komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry“. (Wokoun, 2011)

Podle Hudečkové lze venkovské a zemědělské oblasti charakterizovat podle následujících rysů:

- a) **prostředí** – hlavně přírodní a jednoduché,
- b) **osídlení** – rozptýlené, decentralizované s nízkou hustotou osídlení,
- c) **vybavenost sídel** – nedostatečná infrastruktura, veřejné zařízení jednoduché,
- d) **bydlení** – převažují nemovitosti v osobním vlastnictví typu rodinných domů, zemědělských usedlostí s nižší vybaveností,
- e) **práce** – pracoviště je totožné s obydlím, obyvatelé často dojíždějí za prací do okolních obcí. (Hudečková, 2014 podle Pěluchy, 2012, s. 46 – 47)

Tato kritéria jsou však velmi obecná. Další z metod určení venkova je taková, že bude vymezeno to, co je městem. (Pělucha, 2012, s. 47) V zákonu o obcích lze zjistit, že obec, která má více než 3 000 obyvatel, je městem, když tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny. (Zákon o obcích č. 128/2000, 2000, s. 2)

Charakteristiku venkova zajímavě vymezuje Bárta, který tvrdí, že: „*Venkov je na jedné straně ohraničen městem, na druhé straně divočinou. Budeme-li hledat hranici, kde venkov začíná a končí, nenajdeme ji. Přítomnost člověka v krajině od města k divočině klesá a venkov je to, co již není městem, a ještě není divočinou.*“ (Bárta, 2014 podle Pěluchy, 2012, s. 48)

3.1 Typologie venkovských regionů

Na základě požadavků Evropské unie jsou regiony České republiky označovány pro statistické potřeby podle systému NUTS¹⁰. (Pělucha, 2012, s. 49) **Klasifikace NUTS** zavedl Statistický úřad Evropských společenství (tedy EUROSTAT) společně s ostatními orgány EU. Tento systém členění regionů je v ČR platný od 1. ledna 2000 a je používán pod značením CZ-NUTS. Tímto systémem bylo nahrazeno dřívější členění území na kraje a okresy. Územní jednotky menší než kraj (tedy okresy a obce) jsou značeny jako oblasti LAU¹¹.

¹⁰ NUTS = La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – klasifikace územních statistických jednotek

¹¹ LAU = Local Administrative Units – místní samosprávné jednotky

Tyto jsou užívány od 1. ledna 2008 a slouží k určení územních jednotek regionálního charakteru. (Národní ústav odborného vzdělávání, 2012)

Klasifikace NUTS v České republice je blíže rozdělena následovně podle jednotlivých území:

- NUTS 0 je vyjádřen stát – tedy ČR,
- NUTS 1 je území – Česká republika,
- NUTS 2 vyjadřuje regiony soudržnosti (8),
- NUTS 3 jsou vymezeny kraje (14),
- LAU 1 jsou vyjádřeny okresy (77),
- LAU 2 je označení pro obce České republiky (Centrum pro regionální rozvoj ČR, © 2012 – 2014)

3.1.1 Typologie regionů dle mezinárodního pojetí

Na území Evropské unie je používáno několik typologií regionů, jež jsou přizpůsobeny regionálním podmínkám členských států Evropské unie.

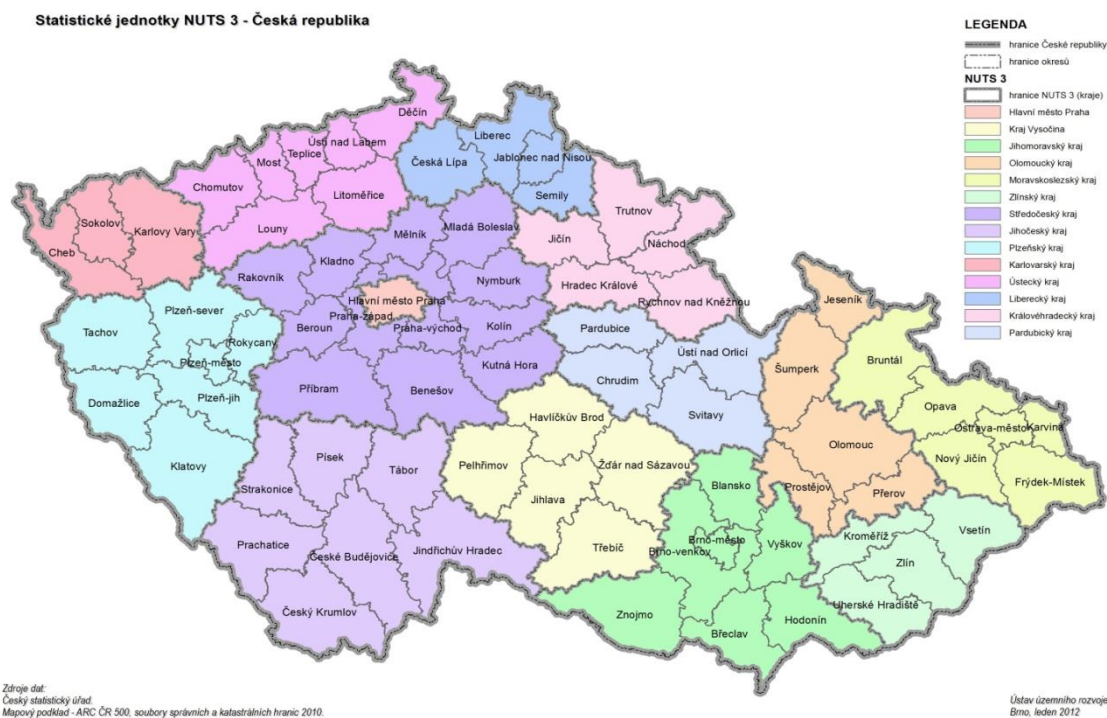
Vezmeme-li v úvahu **regionální rozdělení venkova podle OECD¹²**, které je v posledních letech jedinou mezinárodně uznávanou typologií venkova pro vymezení venkovských oblastí. (Pělucha, 2012, s. 51) Regionální typologie OECD se zakládá na dvou kritériích. Prvním kritériem je označování venkovských obcí podle hustoty obyvatelstva. Obec je označena venkovskou, pokud je hustota zalidnění nižší než 150 obyvatel/km². Druhým kritériem, kterým se OECD řídí je klasifikace regionů podle podílu obyvatel žijících na venkovských obcích, tyto se dělí následovně na:

- **výrazně venkovské oblasti** (Predominantly Rural Region) kde více jak 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích,
- **venkovské oblasti** (Intermediate Region), ve kterých žije více jak 15 % a méně než 50 % obyvatel ve venkovských obcích,

¹² OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj je světovou organizací, která sdružuje v současnosti 34 ekonomicky nejvyspělejších zemí světa. Česká republika se stala členem OECD v prosinci roku 2005 a tím má možnost účasti na mezinárodní spolupráci v mnoha směrech. (MŠMT, © 2013 – 2014)

- **výrazně městské oblasti** (Predominantly Urban Region) s méně než 15 % žijících obyvatel ve venkovských obcích.¹³(OECD, © 2003, s. 2)

Dle OECD jsou **venkovské oblasti určovány** na úrovni **NUTS 3**, tedy na úrovni krajů. (viz. obr). **Negativní stránkou tohoto kritéria je, že jsou do venkova zahrnovány také malá a středně velká města.** Řazení těchto měst do úrovně NUTS 3 je tedy z určitého hlediska špatné a dochází k jejich podceňování, protože často jsou významnými městskými oblastmi. (Pělucha, 2012, s. 51) Podle nařízení Komise EU č. 1319/2013 ze dne 9. prosince patří do úrovně NUTS 3 kraje, kterých má Česká republika 13 + hlavní město Praha. Každá tato územní jednotka má svůj specifický kód, dle nějž lze jednotlivé kraje rozpoznat. (Český statistický úřad, © 2014)

Obrázek 5 Rozdělení území ČR podle úrovně NUTS 3 na kraje
(Ústav územního rozvoje, © 2002 – 2013)

¹³ The OECD Regional Typology is based on two criteria. The first identifies rural communities according to their population density. A community is defined as rural if its population density is below 150 inhabitants per square kilometre. The second classifies regions according to the percentage of population on living in rural communities. Thus, a region is classified as: predominantly Rural, if more than 50% of its population lives in rural communities, predominantly Urban, if less than 15% of the population lives in rural communities, Intermediate, if the percentage of population living in rural communities is between 15 and 50%.

Další z definice vymezení venkovského prostoru je snaha brát v úvahu **problematiku dostupnosti venkovských oblastí**. Hlavní myšlenkou je dostupnost venkovských oblastí k centrům měst s více než 50 000 obyvateli ke vztahu k trhu práce, vzdělání a službám. Ideou této definice je vzetí ohledu na dostupnost mezi městskou a venkovskou oblastí z hlediska doby jízdy. V Evropě tato dostupnost je delší než 45 minut. Převážně venkovským regionem označujeme ten, ve kterém minimálně 50 % obyvatel dojíždí více jak 45 minut do nejbližšího městského centra. Vymezení venkova se tedy dělí dle těchto kategorií:

- **převážně městské oblasti,**
- **převážně venkovské oblasti:**
 - převážně venkovské oblasti, které jsou blízko města, a dojezdová vzdálenost je do 45 minut,
 - převážně venkovské odlehlé oblasti kde je dojezdová vzdálenost nad 45 minut,
- **významně venkovské oblasti:**
 - jedná se o mezilehlé oblasti v blízkosti města a dojezdová vzdálenost je nad 45 minut,
 - středně vzdálené oblasti, dojezdová vzdálenost je nad 45 minut,
 - převážně městské oblasti. (Pělucha, 2012, s. 52)

Tato typologie venkovských oblastí nebude využita v praktické části diplomové práce, je zmíněna jen pro širší představu vymezení venkovských oblastí.

Podle statistického úřadu EU – **EUROSTATU**, jenž je organizační složkou Evropské komise, lze regiony rozdělit podle stupně urbanizace, které lze rozčlenit následovně:

- **hustě zalidněné oblasti** – jedná se o seskupení obcí, které spolu sousedí a jejichž hustota zalidnění (osídlení) dosahuje více než 500 obyvatel/km². Podmínkou pro takovéto označení regionu také je, že celková populace musí přesahovat alespoň 50 000 obyvatel,
- **prostřední oblasti (také užíváno „Inter-mediate zone“)** – představují skupiny obcí, pro které je charakteristická hustota zalidnění nižší než 100 obyvatel/km² a nejsou součástí hustě zalidněných oblastí. Aby bylo dodrženo charakteristických vlastností těchto oblastí, nesmějí mít celkový počet obyvatel vyšší než 50 000 anebo musí být v sousedství s hustě zalidněnou oblastí,

- **řídce zalidněné oblasti** – jsou ty zbývající, které nepatří do výše uvedených oblastí. (Rural, 2014 podle Pěluchy, 2012, s. 51)

Podle **demograficko-ekonomických indikátorů** jsou venkovské oblasti rozdělovány na následující tři druhy:

- **integrované venkovské oblasti** – je pro ně příznačný růst počtu obyvatel, zaměstnanost ve druhém a třetím sektoru (tedy v průmyslu a službách), ale s farmařením jakožto klíčovým způsobem využití půdy. Vzhledem ke své blízké poloze k městu, se některé z těchto oblastí střetávají s fenoménem rurbanizace¹⁴.
- **střední venkovské oblasti** – jedná se o oblasti docela vzdálené centrům měst. Je pro ně charakteristické prolínání primárního a sekundárního sektoru.
- **odlehle venkovské oblasti** – jejich charakteristickými rysy je nízké procento osídlení, většinou nejnižší příjmy a také starší populace závislá na práci v zemědělství. Dalšími rysy je nízká vybavenost infrastrukturou, nízká kvalita poskytovaných služeb (většinou jsou typické jen základní služby) a častá izolovanost oblasti, která je způsobena danou horskou polohou nebo již zmíněnou odlehlostí infrastruktury. (Pělucha, 2012, s. 52)

3.1.2 Typologie regionů v ČR

Typologie regionů se na území České republiky rozlišuje z hlediska ekonomického a to převážně pro vymezení zaostávajících a specifických oblastí. Do těchto je potřeba vložit finanční prostředky za účelem jejich podpory a rozvoje. (Pělucha, 2012, s. 52)

Dokument **Plán rozvoje zemědělství a venkova za období 2000 – 2006** definoval venkovské oblasti podle následujících kategorií problémových oblastí:

- venkovské oblasti, v nichž dochází k vylidňování,
- venkovské oblasti, které jsou charakteristické rychlou transformací zemědělského sektoru,
- venkovské oblasti, které čelí tlakům center měst,

¹⁴ rurbanizace je výraz pro venkovskou oblast, která je využívána jen k přebývání, nikoliv jako místo zaměstnání a zisku prostředků k obživě (Pělucha, 2012, s. 51)

- ty venkovské oblasti, které jsou podle hlediska sociálně-ekonomického profilu převážně zemědělské,
- venkovské oblasti mající problémy s životním prostředím,
- venkovské oblasti sloužící k rekreačním účelům v přírodě anebo s bohatou a dynamickou kulturní činností a tradicí. (Pělucha, 2012, s. 52 – 53)

Další ze skupiny klasifikací lze zařadit **oblasti LFA** (Less Favorite Areas), tedy méně příznivé zemědělské oblasti. Kritérii pro určení těchto oblastí jsou např. nadmořská výška, terénní svažitost, osídlení a podíl lidí, kteří pracují v zemědělství. (Pělucha, 2012, s. 52 – 53) **Zemědělci hospodařící v oblastech LFA jsou finančně podporováni za účelem zachování krajiny v oblastech, ve kterých je zemědělská produkce či činnost obtížnější z důvodu horších přírodních podmínek.**¹⁵ (Ec Europa, © 2009) Podle souhrnného prozkoumání půdy bylo více než 50 % zemědělské půdy v ČR zařazeno do méně příznivých oblastí či oblastí s ekologickým omezením. Tento průzkum byl proveden na základě měřítek nařízení Rady (ES) č. 1257/1999. (Wokoun, 2007, s. 121)

Podle Svitákové patří mezi hlavní důvody nižší konkurenceschopnosti zemědělců v oblastech LFA zejména následující:

- nižší pravděpodobnost výnosů,
- kratší doba vegetace,
- vynaložení vyšších nákladů pro ustájení hospodářských zvířat,
- nízká produkce plodin kvůli nižší úrodnosti půdy,
- zvýšené náklady pro obhospodařování zemědělství vlivem svažitému terénu. (Svitáková, 2010, s. 86)

K typologiím **venkovského prostoru lze přistupovat i rozdílným stanoviskem**. Této problematice se již léta věnuje Radim Perlín, který postupem času zformoval různé typologie pro český venkov. Na tyto pohlížel z hlediska socio-demografického, sociologického a také z ekonomického a tyto typologie aplikoval buďto na úrovni obcí, nebo okresů anebo obce s rozšířenou působností (ORP). (Pělucha, 2012, s. 53)

¹⁵ The aid to farmers in Less Favoured Areas (LFA) provils a mechanism for maintaining the countryside in areas where agricultural production or activity is more difficult because of natural handicaps.

Podle historicko-sociální typologie lze český venkovský prostor označovat podle následujících kategorií:

- venkov v bohatých zemědělských oblastech,
- suburbánní zóna,
- severní Sudety (někdy také označovány jako bohaté),
- jižní Sudety (někdy také označovány jako chudé),
- vnitřní periférie,
- moravsko-slovenské pomezí. (Perlín, 2014 podle Binka, 2007, s. 26)

4 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE

4.1 Společná zemědělská politika EU (Common Agricultural Policy, CAP)

Kontinent Evropa je utvořen z velkého množství regionů, pro které jsou charakteristické různé podmínky pro zemědělství. V každém z těchto regionů se používá různých specifických metod výroby. Mezi přednosti zemědělství EU patří vysoká kvalita produkovaných statků. Zemědělství v EU má mnoho funkcí. Mezi ně patří např. chov zvířat a pěstování plodin pro produkování potravin, jejich zpracování, prodávání produktů zemědělství, údržba krajiny a také zachování životního prostředí. Úroveň evropského zemědělství je podle Fojtíkové, Lebiezika následující:

- sektor zemědělství EU pomáhá k uchování a rozvoje života na venkově,
- udržitelný a efektivní zemědělský sektor pro bezpečnou a nezávadnou zemědělskou produkci,
- je moderní a konkurenceschopné, z hlediska světového trhu obsazuje vůdčí postoj jak vývozu, tak dovozu. (Fojtíková, Lebiezik, 2008, s. 1 – 3)

V roce 2012 bylo získáno z produkce zemědělství 27 členských států 159,4 miliardy EUR z přidané hodnoty, což bylo tvořeno 1,4 % z celkové hodnoty hrubé přidané hodnoty¹⁶. (European Commission, © 2014) Výrazné množství zemědělských podniků je tvořeno malými, většinou rodinnými podniky, jež zajišťují práci občanům venkovských oblastí. (Fojtíková, Lebiezik, 2008, s. 1 – 2) V roce 2010 bylo v EU-27 zaměstnáno 5,4 % lidí v sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu. Zeměmi, kde bylo nejvíce lidí zaměstnáno v zemědělství v roce 2010 bylo Rumunsko, Bulharsko, Polsko. Nejmenší podíl zaměstnanosti v zemědělství je v zemích, kterými jsou Lucembursko, Spojené království a Belgie. Rakousko se nachází na 10. místě, Česká republika zaujala 17. pozici s méně než 5 % zaměstnanosti v zemědělství. (Národní ústav pro vzdělávání, © 2013) V období roku 2000 – 2005 došlo k poklesu zaměstnanosti v sektoru zemědělství o 2,5 %. Tento trend je aktuální

¹⁶ In 2012, agriculture in the EU-27 generated around EUR 159,4 billion of value addend, some 1,4 % of the addend value for the whole economy. (European Commission, © 2014)

i v současnosti a to z důvodu nižší důchodové úrovně. Díky terénu a klimatu Evropy je umožněno členskými státy EU produkovat skoro všechny produkty zemědělství. Je také známo, že EU je světovou velmocí v produkci masa, vína, olivového oleje, whisky a jiných lihovin. Mnoho produktů se do EU dováží a to převážně z rozvojových zemí. Těmito produkty jsou různé druhy ovoce a olejná semena. Co se týče exportu zemědělských produktů, EU vyváží 4,9 % své produkce a na dovozu se podílí 6,6 %. Obchodní bilance je v této oblasti pasivní. (Fojtíková, Lebieczik, 2008, s. 1 – 3)

Podle statistik EU-27 pracovalo v roce 2012 v zemědělství 14 miliónů zemědělců a další 4 milióny pracovalo v potravinářství. Zemědělství a potravinářství zaujímalo 6 % evropského HDP a 7 % z celkového množství pracujících lidí.¹⁷(European Commission, 2012, s. 4)

V Lisabonské smlouvě byly zapsány také cíle SZP, které jsou jednotné pro všechny členské státy:

- skrze technický rozvoj a optimální využívání výrobních faktorů, především práce, **zvýšit produktivitu zemědělství,**
- **zajistit spravedlivou životní úroveň obyvatelstva pracujícího v zemědělství** (především zvýšení mzdy zemědělců),
- **stabilizovat trhy,**
- **zajistit pravidelné zásobování** produkty zemědělství,
- **zajištění přiměřených cen** pro spotřebitele bio produktů. (MZE, 2009 – 2013)

Součástí SZP je řešení negativních dopadů zemědělství na krajinu a životní prostředí. Tato problematika byla zakotvena v reformě SZP v roce 2003 jako tzv. systém kontroly podmíněnosti – **Cross Compliance**. (MZE, © 2009 – 2013)

4.2 Orgány pro ekologické zemědělství na úrovni Evropské unie

Evropský parlament je tvořen z několika výborů, rozdělených dle specifických oblastí. Jedním z těchto výborů je výbor **Zemědělství a rozvoj venkova**. Tento výbor má pravomoc, které se zabývají:

- rozvojem venkova,

¹⁷ With its 27 member states the EU has some 14 million farmers with a further 4 million people working in the food sector. The farming and food sectors together provide 7 % of all jobs and generate 6 % of European gross domestic product.

- chodem a rozvojem SZP,
- zlepšování kvality produktů zemědělství,
- dodávkami zemědělských surovin,
- právními předpisy v oblasti veterinární, krmiv pro zvířata, chovu zvířat a zajištění pohody zvířat aj. (Evropský parlament, 2014)

Dalším z orgánů, spadajících pod řízení **Evropské komise** je **Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova**. Tento orgán má na starost veškeré činnosti týkající se politiky rozvoje venkova, finančních věcí, tržních opatření a vztahů jednotlivých členských států v oblasti zemědělství. Součástí tohoto subjektu jsou auditní mise, které se zabývají záležitostmi s dotacemi z Evropského záručního fondu a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova do zemědělství. (MZE, © 2009 – 2013)

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) je poradní institucí EU (Evropský hospodářský a sociální výbor, © 2014) a je zodpovědný za otázky v oblasti využívání přírodních zdrojů, společné zemědělské politiky a politiky proti změně klimatu. Podle členů Evropského hospodářského a sociálního výboru je důležité se zaměřit na lepší zemědělskou a environmentální politiku z důvodu řešení hospodářské krize.¹⁸ (European Economic and Social Committee, © 2014) Současné funkční období je na rok 2010 – 2015 a pro výbor pracuje 353 členů ze všech 28 členských států. Českou republiku zastupuje 12 členů a stejný počet členů zastupuje Rakousko. (Evropský hospodářský a sociální výbor, © 2014)

4.3 Právní předpisy ekologického zemědělství na úrovni Evropské unie

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91 se zabývá odvětvím ekologického zemědělství, vymezuje rostlinnou, živočišnou a akvakulturní produkci, určuje cíle pro ochranu životního prostředí, přibližuje podmínky v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a stanovuje pravidla pro toto odvětví. V tomto nařízení jsou také definovány pojmy ekologického zemědělství, popisuje úroveň hospodaření od počínající výroby, přes zpracování, distribuci až spotřebu ekologických produktů. (Nařízení Rady (ES) č. 834/2007)

¹⁸ The NAT section is responsible for issues such as the sustainable use of natural resources, the Common Agricultural Policy (CAP), the EU Sustainable Development Strategy and policies to combat climate change. We are convinced that better agricultural and environmental policies could provide solutions to the economic crisis. (European Economic and Social Committee, © 2014)

Dalším z právních předpisů týkajících se EZ je **Nařízení Komise (ES) č. 889/2008** kterým se stanoví **prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu blíže specifikuje pravidla ekologického zemědělství**. Toto nařízení navazuje na výše uvedené Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení (EHS) č. 2092/91. Zmíněné nařízení se věnuje podrobnostem pravidel produkce, zpracování, spotřeby, označování a kontroly bioproduktů a zabývá se výjimkami ekologického zemědělství. (Nařízení komise (ES) č. 889/2008)

Následujícím z klíčových zákonů je **Nařízení komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007**, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí. V tomto nařízení je definován import ekologických produktů ze třetích zemí, tedy zemí mimo členství EU. Jsou zde uvedeny seznamy subjektů, třetích zemí a kontrolních orgánů. (Nařízení komise (ES) č. 1235/2008)

5 POLITIKA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ UNIE

5.1 Politika ekologického zemědělství v České republice

5.1.1 Orgány pro ekologické zemědělství v ČR

Ministerstvo zemědělství

Podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR je ministerstvo zemědělství ústředním orgánem státní správy ve věcech zemědělství, vodního hospodářství, potravinářského průmyslu, pro správu lesů, myslivosti a rybářství. (MZE, © 2009 – 2013) Mimo výše uvedeného je ministerstvo zemědělství také garantem ekologického zemědělství, jenž se zaručuje za dodržování pravidel národní i evropské legislativy. MZE zajišťuje státní podporu pro ekozemědělce, a to skrze národní dotace a Program rozvoje venkova. MZE se aktivně podílí na financování pomoci ve věcech marketingu a vzdělávání. (MZE, © 2009 – 2013) Vzhledem k tomu, že MZE má zájem o trvalou udržitelnost ekologického zemědělství, spolupracovalo s nevládními organizacemi a připravili strategický dokument „Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011 – 2015“. Tento byl přijat vládou dne 14. 12. 2010 a jeho cílem je dosáhnout podílu ekologického zemědělství na 15 %. (MZE, © 2013, s. 3)

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)

Státní zemědělský intervenční fond, který zprostředkovává finanční podpory z Evropské unie a národních zdrojů, se řídí zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů. Dotace ze zdrojů EU jsou získávány skrze následující fondy:

- Evropský zemědělský záruční fond (EAGF),
- za programovací období 2007 – 2013:
 - Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD) – z tohoto fondu čerpá finanční prostředky Program rozvoje venkova (PRV),
 - Evropský rybářský fond (EFF). (Státní zemědělský intervenční fond, © 2000 – 2014)

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ)

Jediným státním kontrolním úřadem ve věcech spojených s ekologickým zemědělstvím je Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Tento úřad zajišťuje kontrolu krmiv, potravin, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 Sb., o úředních kontrolách. (MZE, © 2009 – 2013) Postavení úřadu zastihuje zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském, ve znění pozdějších předpisů. Pro ÚKZÚZ je charakteristické, že je:

- správním úřadem,
- organizační složkou státu,
- specializovaným orgánem státní správy,
- zřízen Ministerstvem zemědělství ČR,
- sídlící v Brně, s detašovanými pracovišti po celé ČR. (MZE, © 2009 – 2013)

Soukromé kontrolní a certifikační organizace

Jejich náplní práce je zajišťování kontrolní činnosti, se kterou souvisí vydávání osvědčení o původu biopotraviny, bioproduktu apod. V České republice tuto činnost provádějí tyto soukromé subjekty:

- ABCERT s.r.o.,
- Biokont CZ, s.r.o.,
- KEZ o.p.s. (MZE, © 2009 – 2013)

Každý ekologický zemědělec si může vybrat jednu z nabízených kontrolních organizací a přihlásit se k ní. Tato organizace jej bude v průběhu jeho hospodářské činnosti kontrolovat, zda jsou dodržována veškerá pravidla ekologického zemědělství. Povinností jednotlivých ekologických zemědělců je se jednou ročně přihlásit ke kontrole, kterou daný kontrolní orgán vykoná. Po zjištění, že jsou všechna pravidla pro EZ dodržena, je tomuto vystaven certifikát. (MZE, © 2009 – 2013)

Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství (ČTPEZ)

V roce 2009 vznikla ČTPEZ a to proto, aby se sjednotily a propojily zájmy aktérů v oblasti ekologického zemědělství a produkce potravin. Tento subjekt pomáhá ekologickým zemědělcům s dosažením následujících cílů:

- posílit konkurenceschopnost EZ,

- realizace výzkumů vědy, inovací a technologických aktivit,
- vytváření a implementování důležitých dokumentů, apod. (Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, © 2012)

Tato organizace je členem IFOAM a IFOAM EU. Základními dokumenty jsou Strategická výzkumná agenda a Implementační akční plán. Koordinátorem této organizace je Bioinstitut o.p.s. (Česká technologická platforma pro ekologické zemědělství, © 2012)

5.1.2 Právní předpisy ekologického zemědělství na území České republiky

Vzhledem k obsáhlé legislativě týkající se ekologického zemědělství si uvedeme jen základní legislativní podporu EZ.

Hlavním zákonem zabývajícím se oblastí ekologického zemědělství v České republice je **zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství**, jenž upravuje podmínky hospodaření v systému ekologického zemědělství, osvědčování a značení bioproduktů, biopotravin a jiných produktů, a také kontrolu a dozor nad tím, zda jsou dodržovány povinnosti s tímto zákonem spojené. Uvedený zákon tvoří základní právní úpravu ekologického zemědělství v ČR. Nalezneme v něm přesné definice toho, co je biopotravinou, kdo je ekologicky podnikající osobou, chovatelem, co je ekofarmou apod. (Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství)

Od 1. března 2014 je platné **nařízení vlády č. 29/2014 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech NATURA 2000 na zemědělské půdě ve znění pozdějších předpisů**. (MZE, © 2009 – 2013) Toto nařízení určuje, které znevýhodněné oblasti mohou dostat finanční podporu, jaká bude částka podpory, jaké podmínky této podpory jsou aj. (Nařízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění ... na zemědělské půdě)

Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství je další právní podporou EZ u nás. Tato vyhláška popisuje, jaká zvířata lze v souladu s právem EU ekologicky chovat, obsahuje vzor žádosti o registraci a také grafický znak pro označování bioproduktů. (Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o EZ)

5.1.3 Programové dokumenty pro Českou republiku

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV)

NSPRV je základním programovým dokumentem, který byl určen pro období 2007 – 2013 za účelem zvýšení ekonomického růstu, vytvoření nových pracovních příležitostí a udržitelný ekonomický rozvoj.

Program rozvoje venkova v ČR v letech 2007 – 2013

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova zajišťuje Program rozvoje venkova podle nařízení Rady (ES) 1698/2005 čl. 15 strategie v jednotlivých osách stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova do prováděcí úrovně.

Program rozvoje venkova (PRV) je nástroj pro získávání podpory poskytované z **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)**. Již od května roku 2007 ČR čerpá z tohoto fondu dotace.

Orgány působící pro PRV:

- řídicí orgán – Ministerstvo zemědělství ČR,
- zprostředkující orgán – Státní zemědělský intervenční fond.

Základní strukturou PVR jsou 4 následující osy:

- **Osa I** se zaměřuje na zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví,
- **Osa II** vymezuje společný cíl zvýšit biologickou rozmanitost, ochranu vodu a půdu a zmírnění klimatických změn,
- **Osa III** je určena ke zkvalitnění života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
- **Osa IV** je určena k pomoci obyvatelům venkovských mikroregionů k tomu, aby si vypracovali svou vlastní strategii pro rozvoj území, v němž žijí a tak podpořili projekty pro tento rozvoj – metodu LEADER. (MZE, © 2009 – 2013)

Leader ČR je program, který slouží k využívání investičních prostředků ze státního rozpočtu, který vychází ze zákona o státním rozpočtu České republiky. Tento program je určen zejména na nové formy zlepšování života ve venkovských oblastech, zlepšení ekonomického prostředí a také k hodnocení přírodního a kulturního dědictví. Specifickými cíli programu jsou:

- nové formy pro zlepšení komunálního ekonomického prostředí a vytváření pracovních míst,
- nové formy zlepšující kvalitu života ve venkovských oblastech,
- nové formy hodnotící místní přírodní a kulturní zdroje.

Program LEADER ČR zajišťuje skrze investiční projekty finanční prostředky pro:

- rehabilitování přírodních lokalit,
- rekonstrukce a výstavby nových ploch a prostorů pro podnikání v cestovním ruchu, např. obchody, kuchyně, ubytovny, restaurace aj.,
- pořízení zemědělských strojů,
- nakupování nových strojů a technologie pro obnovy a údržby přírody a kulturního dědictví. (MZE, © 2009 – 2013)

V současné době začíná nové programovací období a s ním byl schválen také nový **Program rozvoje venkova pro rok 2014 – 2020**.

Posledním ze strategických dokumentů týkající se ekologického zemědělství v ČR je **Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011 – 2015**. V současné době se v ČR využívají systémy ekologického zemědělství po 20 let. Za toto období se tato specifická oblast odvětví posunula velkým krokem směrem dopředu. Došlo ke sjednocení legislativy a zemědělci mají určité zkušenosti s tímto hospodařením. Zásadním cílem Akčního plánu je dosažení 15 % podílu výměry zemědělské půdy. V současné době se prodává asi 3 % biopotravin na trhu. Toto nízké procento bio produkce je způsobeno tím, že EZ také plní funkci mimoprodukčních aktivit. (MZE, © 2010, s. 1)

Tomuto strategickému dokumentu předcházel dokument Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010. Zde byl vládou v roce 2004 stanoven cíl, ve kterém bylo hlavním úkolem dosažení 10% podílu zemědělské půdy v EZ do roku 2010. Tohoto hlavního cíle bylo splněno. V lednu roku 2004 byl podíl zemědělské půdy na ekologické zemědělství 254 982 ha, tj. 5,97 % z celkové zemědělské půdy. V srpnu roku 2010 dosáhla výměra zemědělské půdy v EZ téměř 443 ha, tj. 10, 42 % z celkového množství zemědělské půdy. (MZE, © 2010, s. 2)

Dotační tituly pro zemědělství v ČR jsou následující:

A) přímé platby:

- jednotná platba na plochu (na ha),

- národní doplňkové platby – top –up (na přežvýkavce, chov ovcí, krávy bez trvalé produkce mléka atd.),
- dojnice.

B) z Programu rozvoje venkova (z II. osy) je možno získat platby na:

- LFA – méně příznivé oblasti venkova¹⁹
- Natura 2000,
- Agroenvironmentální opatření. (Mendelova univerzita, 2011)

5.2 Politika ekologického zemědělství v Rakousku

Rakousko je známé jako světová jednička v oblasti ekologického zemědělství. Přibližně 16,5 % všech zemědělských podniků je ekologických a asi 19,7 % zemědělské oblasti je obhospodařováno podle ekologických metod.¹⁹ (bmlfuv, © 2014)

Legislativní rámec i organizační struktury jsou proto náročné. Tato problematika bude přiblížena níže.

5.2.1 Orgány ekologického zemědělství v Rakousku

Orgány ekologického zemědělství v Rakousku se zabývají vydáváním zákonů v této oblasti, kontrolami, označením, certifikacemi apod.

Jedním z hlavních orgánů zastupujícím zemědělství v Rakousku je **Spolkové Ministerstvo zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství** (Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft – BMLFUW). Tento orgán se specifikuje také na EZ.

Vedoucím **kontrolním orgánem** pro ekologické produkty je **Austria Bio Garantie GmbH**. (ABG). Tento kontrolní orgán byl založen v roce 1993 a byl prvním certifikačním orgánem pro bioprodukty v Rakousku. V současné době působí v oblasti kontrol a certifikací bioproduktů v průběhu celého potravinového řetězce. (Austria Bio Garantie GmbH, ©

¹⁹ Austria – a global leader in organic farming . Austria is a renowned pioneer and trendsetter in organic farming. Approximately 16.5% of all agricultural holdings and about 19.7% of the farming area in Austria are organic. (bmlfuv, © 2014)

2012) Mimo tuto kontrolní organizaci funguje na území Rakouska celkem 7 dalších organizací zabývajících se kontrolou a certifikací produktů ekologického zemědělství. Za zmínku stojí kontrolní organizace BIOS – Biokontrollservice Österreich, LACON GmbH. aj. (BIOS – Biokontrollservice Österreich, © 2011)

Dalším z orgánů zabývajících se podporou ekologického zemědělství v Rakousku, je **sdružení Bio Austria** a patří k největším sdružením EZ na území EU. Bio Austria má asi 13 000 členů. Bio Austria podporuje zájmy ekologických zemědělců po celém Rakousku. (Bio AUSTRIA, © 2006)

V oblasti výzkumu zajišťuje hlavní činnosti týkající se oblasti ekologického zemědělství **Výzkumný ústav pro ekologické zemědělství – FiBL** (Forschungsinstitut für biologischen Landbau FiBL). Tento orgán v Rakousku funguje od roku 2004 a zabývá se získáváním znalostí souvisejících s ochranou životního prostředí, rostlinnou a živočišnou výrobou a biopotravinami. Výhodou tohoto orgánu je rychlé předání zjištěných poznatků ekofarmářům. Kromě toho poskytuje také poradenství v oblasti EZ. (FiBL, © 2013)

Významným dokumentem pro podporu rozvoje zemědělství a venkova je **Agro-environmentální program ÖPUL**. Cílem tohoto programu je posílení podpory v oblasti ekologického zemědělství. Rakousko zvolilo podporu celého území země, kdežto v ostatních zemích EU jsou podporovány jen určité, problematické oblasti EZ. (bmlfuw, 2014)

6 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE

Hlavní subjekty EU se mimo jiných oblastí věnují také problematice rozvoje venkova na území členských států Evropské unie.

6.1 Orgány pro rozvoj venkova v Evropské unii

Od roku 2007 spadá politika rozvoje venkova zcela pod SZP a je zde snaha o dosažení kvalitního života lidí na venkově srovnatelného s životem ve městě. V programovacím období 2007 – 2013 se zabývají zemědělstvím a rozvojem venkova dva fondy EU:

1) Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova

Protože s venkovem souvisí zemědělství, je tento fond společný jak pro oblast zemědělství na úrovni EU, tak pro rozvoj venkova. Cílem EZFRZ je financování činností spojených s tímto rozvojem. Fond pomáhá ke zlepšení:

- konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví,
- životního prostředí a také stavu krajiny (zahrnuto také financování územní soustavy NATURA 2000),
- působí na zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a také k podpoře diverzifikace venkovského hospodářství.

Každý ze členských států EU-28 vypracuje plán rozvoje venkova v souladu se strategickými směry přijatými EU a poté předloží svůj národní strategický plán Komisi. V tomto plánu jsou přizpůsobeny nařízení podmínkám každého členského státu.

2) Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond

Tento fond se dělí na dvě části, záruční a podpůrnou. Záruční část zahrnuje finanční podporu SZP, podpůrná část je jedním z prostředků finanční podpory regionální a strukturální politiky. (Europa, © 2012)

6.2 Právní předpisy rozvoje venkova v Evropské unii

Jedním z hlavních právních předpisů věnujícím se rozvoji venkova je **Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova**. (MZE, © 2009 – 2013)

Na toto nařízení navazuje **Nařízení Komise (EU) č. 65/2011, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1698/2005**, pokud jde o provádění kontrolních postu-

pů a podmíněnosti s ohledem na opatření na podporu venkova. Tímto nařízením jsou stanovována pravidla pro použití výše uvedeného nařízení. (MZE, © 2009 – 2013)

7 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA VE VYBRANÝCH STÁTECH EVROPSKÉ UNIE

Venkovské oblasti představují téměř 90 % území všech 28 členských států Evropské unie. Žije zde podstatná část obyvatel EU, a proto je důležité zachovávat přírodní podmínky venkova a aktivně se podílet na jeho rozvoji. V této kapitole bude věnována pozornost problematice rozvoje venkova z pohledu EU, ČR i Rakouska.

7.1 Politika rozvoje venkova v České republice

7.1.1 Orgány pro rozvoj venkova na území České republiky

Ministerstvo pro místní rozvoj je mj. ústředním orgánem v oblasti rozvoje venkova. Skrze regionální programy podpory Ministerstva pro místní rozvoj stát pozitivně ovlivňuje území regionů a to zejména ty regiony, které jsou znevýhodněné nebo strukturálně postižené. (MMR, © 2014)

Důležitým sdružením, které přispívá k rozvoji venkova je **Národní síť Místních akčních skupin ČR (MAS ČR)**, jež pracuje podle metody LEADER (osa IV). Cílem MAS je realizace obnovy a rozvoje venkova, např.: zlepšování kvality života na venkově, podporování spolupráce s dalšími zeměmi venkovského prostoru, které mají zájem využívat metody LEADER aj. (NS MAS ČR, © 2014)

7.1.2 Právní předpisy rozvoje venkova na území České republiky

V oblasti regionální politiky ČR patří zákon č **248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje**, ve znění pozdějších předpisů, k těm nejvýznamnějším. V tomto zákoně jsou stanoveny podmínky pro poskytování finanční podpory pro regionální rozvoj za účelem dosažení vyrovnaného rozvoje státu a vyrovnávání rozdílů mezi jednotlivými územními celky. (Wokoun, 2006, s. 88) V § 6 tohoto zákona je zmíněn **Státní program regionálního rozvoje**. Tento program schvaluje vláda na základě vypracované strategie Ministerstva, které spolupracuje s dotčenými ústředními správními úřady, kraji a také ostatními dotčenými osobami. Státní program regionálního rozvoje vymezuje region a cíl, kterého má být rozvojem dosaženo. (Ministerstvo vnitra, © 2014)

Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) vstoupilo v platnost dne 22. 10. 2005 a je jedním ze základních právních předpisů pro oblast rozvoje venkova. Toto obsahuje všeo-

becná pravidla pro podporu rozvoje venkova, který je financován z EZRFV, a také jsou zde definovány cíle politiky rozvoje venkova. (Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV)

7.2 Politika rozvoje venkova v Rakousku

7.2.1 Orgány pro rozvoj venkova na území Rakouska

Stejně jako oblastí zemědělství, se **Ministerstvo zemědělství, lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství** zabývá oblastí rozvoje venkova v Rakousku a je hlavním orgánem zodpovídajícím za rozvoj venkova. Cílem je udržení konkurenceschopného zemědělství a lesnictví ve venkovských oblastech.²⁰ (European Network for Rural Development, © 2014)

Dalším z orgánů zabývajícím se oblastí rozvoje venkova je platební agentura **AgrarMarkt Austria** se sídlem ve Vídni. Tato má na starost vyplácení finančních prostředků z národních účtů i účtů EU.

Jednou z organizací pro podporu venkova je celostátní síť pro venkov, která je dostupná na internetových stránkách www.netzwerk-land.at. Zde se zájemci mohou dozvědět potřebné informace ohledně aktuální legislativy apod. (Evropská síť rozvoje venkova, 2014)

Místní akční skupiny patří také k orgánům, které přispívají k rozvoji rakouských venkovských oblastí. V celém Rakousku se jich nachází 86. (European Network for Rural Development, © 2014)

Strategickými dokumenty pro rozvoj venkova v Rakousku jsou:

- Národní strategický plán,
- Národní program rozvoje venkova²¹. (European Network for Rural Development, © 2014)

²⁰ Rural Development in Austria is under the responsibility of the Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management. It aids to deliver multi-functional, sustainable and competitive agriculture and forestry in thriving rural areas. (European Network for Rural Development, © 2014)

²¹ National Strategy Plan (NSP), National Rural Development Programme (RDP) (European Network for Rural Development, © 2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem praktické části této diplomové práce je porovnání 3 ekologicky hospodařících farmářů na území Zlínského kraje s třemi ekologicky hospodařícími farmáři z Rakouska, konkrétně ze Spolkové země Dolní Rakousy a jejich vlivu na rozvoj venkova v těchto vybraných státech.

Území Zlínského kraje jsem si vybrala, protože v tomto kraji bydlím a pracuji, a je mi tedy blízký. Zajímalo mě jaká je situace v hospodaření u ekologických zemědělců na tomto území. Pro srovnání jsem si vybrala spolkovou zemi Dolní Rakousy proto, že klimatické podmínky jsou podobné těm ve Zlínském kraji a jedná se o pohraniční spolkovou zem s Českou republikou.

Na základě průzkumu bude srovnáno hospodaření ekologických zemědělců ve Zlínském kraji a v Dolních Rakousech, s tím, že bude brán vliv tohoto specifického odvětví na rozvoj venkova. Průzkum bude probíhat formou rozhovorů a e-mailové komunikace. Vzhledem k tomu, že většina ekologických farmářů si nepřála být zveřejněná, zvolila jsem označení každého z nich následovně:

Respondent 1 – ekologický farmář ve Zlínském kraji 1

Respondent 2 – ekologický farmář ve Zlínském kraji 2

Respondent 3 – ekologický farmář ve Zlínském kraji 3

Respondent 4 – ekologický farmář ze spolkové země Dolní Rakousy 1

Respondent 5 – ekologický farmář ze spolkové země Dolní Rakousy 2

Respondent 6 – ekologický farmář ze spolkové země Dolní Rakousy 3

8 VYBRANÉ SUBJEKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEJICH VLIV NA ROZVOJ VENKOVA VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Zlínský kraj je jedním ze 14 krajů, které jsou vyššími územními samosprávnými celky České republiky, což je ukázáno na Obrázku 6. Tento kraj zaujímá 3 963 km² což je 5 % z celkové plochy ČR. (Zlínský kraj, © 2013)

Obrázek 6 Kraje ČR se zaměřením na Zlínský kraj

(Centrum pro regionální rozvoj ČR, © 2012 – 2014)

Zlínský kraj je tvořen 4 okresy, kterými jsou Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín. Toto rozdělení kraje na jednotlivé okresy je zobrazeno na Obrázku 7.

Obrázek 7 Okresy Zlínského kraje

(Centrum pro regionální rozvoj ČR, © 2012 – 2014)

Zlínský kraj leží ve východní části střední Moravy, na východě tvoří hranici se Slovenskou republikou. Severozápadní část Zlínského kraje sousedí s krajem Olomouckým, severní část s krajem Moravskoslezským a na jihozápadě sousedí s krajem Jihomoravským. Co se týče charakteristiky krajiny, je převážně tvořena pahorkatinami a vrchovinami. Rozprostírají se zde také chráněné krajinné oblasti, kterými jsou Bílé Karpaty a Beskydy. Zlínským krajem protéká řeka Morava, do níž se většinou vlévají ostatní toky na tomto území. Necelých 50 % území tvoří zemědělská půda, dalších 40 % patří lesům, zbylých 10 % patří rovinám. (Zlínský kraj, © 2013)

Pro zemědělství Zlínského kraje jsou typické horské louky a pastviny, které jsou využívány pro speciální formy produkce zemědělství. S těmito činnostmi je zachováván ráz krajiny i kultury. (Zlínský kraj, © 2013)

Podle údajů Českého statistického úřadu bylo zjištěno, že na konci roku 2011 žilo na tomto území téměř 580 tis. obyvatel, což je 5,6 % z celkového množství obyvatel České republiky. (Český statistický úřad, © 2009 – 2011)

Podle statistik Ministerstva zemědělství (viz. Obrázek 8) se ve Zlínském kraji nacházelo v roce 2012 celkem 359 ekofarem, což tvoří 9,2 % z celkového počtu ekofarem v republice. Tito ekologičtí zemědělci hospodařili v témže roce na 37 706 ha půdy. (Ročenka ekologického zemědělství v České republice, 2013, s. 9)

Podíl ekologického zemědělství ČR ve Zlínském kraji za rok 2012			
Počet farem (v ks)		Rozloha půdy (v ha)	
Zlínský kraj	ČR	Zlínský kraj	ČR
359	3 923	37 706	488 543

Obrázek 8 Podíl ekologického zemědělství ČR ve Zlínském kraji (vlastní zpracování)

(Ročenka ekologického zemědělství v České republice, 2013, s. 9)

Průměrná velikost farmy v EU se pohybuje kolem 11,9 ha, zatímco v České republice se tato hodnota pohybuje kolem 83,6 ha. (EU-Media, © 2004 – 2014) Pro tuto diplomovou práci bude použit výraz malá farma, bude-li se pohybovat celková plocha výměry v ha pod průměrem velikosti farmy v ČR, průměrná když se bude přibližně shodovat s českým průměrem farem a velká farma, bude-li výměra farmy v ha vyšší než 83,6 ha.

Pro tuto diplomovou práci byly vybrány 3 subjekty ekologického zemědělství hospodařící ve Zlínském kraji, konkrétně v okrese Zlín. Všechny tyto ekofarmy se nacházejí v tzv. venkovských oblastech. Sídla ekofarem lze vidět na Obrázku 9.

Obrázek 9 Pozice ekologických farem českých ekofarmářů (Mapy cz, © 2014) vlastní úprava

8.1 Ekologická farma Respondenta 1

První farma, která byla vybrána ke zhodnocení ekologického zemědělství, se nachází v obci Držková. Předmětem činnosti soukromě hospodařícího zemědělce je:

- **rostlinná produkce,**
- **chov hospodářských zvířat,**
- **prodej vlastních bioproduktů,**
- **služby pro obec.**

vše je v souladu s nařízením Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a provádějících předpisů, nařízení Komise (ES) č. 889/2008,

v platných zněních a také v souladu zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Součástí samotné činnosti je také údržba kraji podle pravidel PRV a to zejména pro oblast ochrany vod, pohody zvířat a vzhledu krajiny.

Důvodem k rozhodnutí pro systémy ekologického zemědělství bylo převzetí podniku po rodičích a vrácení se k původním způsobům hospodaření, které jsou blíže k přírodě. Podstatné pro toto rozhodnutí také byla finanční podpora státu a EU.

Na otázku, zda Respondent 1 používá souběžně se systémy EZ také systémy konvenčního zemědělství, byla odpověď negativní. Důvodem je složité odlišení činností z ekologického zemědělství a činností z konvenčního. Byly by potřebné velké skladovací prostory pro odlišení krmiva apod.

Respondent 1 chová v současné době cca 11,5 VDJ²², což odpovídá 115 kusů ovcí (včetně jehňat na prodej) a základní stádo počítá 70 ovcí. Dále jsou v hospodářství chováni 2 koně a 1 kráva, jež nejsou určeny pro prodej. Dalšími z bioproduktů je seno.

Chovaným plemenem ovcí jsou kříženky plemena Suffolk, pro které je charakteristická krátká vlna, černá hlava bez rohů, dlouhověkost a pevná konstituce. Toto plemeno je vhodné pro chov v drsnějších klimatických podmínkách podhorských oblastí, které je tedy vhodné pro zdejší klimatické podmínky.

Předmětem prodeje jsou jehňata na výkrm nebo na zabítí. Prodávány jsou jednou ročně v rámci území ČR. Respondent 1 má zkušenost s prodejem ovcí do zahraničí. V současnosti nedochází k exportu, z důvodu nevyhovujících přepravních podmínek pro zvířata. Respondent 1 s těmito podmínkami převozu nesouhlasí, a proto se rozhodl ovce prodávat jen v ČR. Součástí prodeje je v menším množství i seno, které je prodáváno zájemcům v obci nebo okolí. Podnikatel má za povinnost vést stájový registr, dle kterého lze zjistit veškeré informace o ovcích, např. narození, pastva, prodej, v případě úhynu také datum úhynu a odepsání z registru.

Ovce jsou od jara do podzimu ve výbězích, přes zimu jsou ustájeny v salaši. Podle pravidel ekologického zemědělství je stanovena minimální doba pastvy, kterou musí Respondent 1 dodržovat.

²² VDJ – velká dobytčí jednotka. Kráva = 1 VDJ, 1 ovce = 0,1 VDJ.

Podnik neobhospodařuje ornou půdu ani trvalou kulturou, využívá trvale travní porosty, které se dělí na louky a pastviny. Celková výměra TTP je 41,64 ha. (údaje jsou z konce roku 2011) Ekofarma je považovaná jako malá.

Co se týče zaměstnanců na farmě Respondenta 1, jedná se o 2 rodinné příslušníky.

Výše uvedený ekologický zemědělec si vybral kontrolní organizaci Abcert CZ s.r.o., která dohlíží na kontrolu hospodářství a na dodržování pravidel EZ. Jeho povinností je každoročně se přihlásit ke kontrole, kterou zajišťuje tato organizace. Tato kontrola je hrazena samotným zemědělcem. Zkušení pracovníci kontrolní společnosti se zabývají převážně kontrolou:

- provozovny a produktů ekologického zemědělství,
- procesů produkce bio produkce,
- dokumentace spojené s hospodařením.

Výše uvedená kontrolní společnost má právo také přijít na neohlášenou kontrolu anebo na opakovanou kontrolu, v případě, že při roční kontrole nebude dodrženo všech stanovených pravidel. Protože zmíněný ekozemědělec splnil všechny požadavky pro označení ekologického zemědělství, byl mu vystaven certifikát, který je vložen v Příloze I.

Další z kontrol, která byla Respondentem 1 uvedena je Cross compliance, tzv. kontrola podmíněnosti, která se soustředí na to, zda jsou dodržovány všechny požadavky k získání přímých plateb v zemědělství. V případě nedodržení těchto pravidel by Respondent 1 přišel o část nebo celé dotace. V roce 2013 zaznamenal dotazující 8 kontrol z různých kontrolních institucí.

Respondent 1 je příjemcem dotací, kterými jsou:

- jednotná platba na plochu,
- platba na přežvýkavce,
- platba na méně příznivé oblasti,
- agroenvironmentální oblasti.

Bylo zjištěno, že organizací zabývajících se správou dotací je Zemědělská agentura Zlín. Žádost pro získání dotací se podává v květnu každého roku na základě vypsání výzev.

Podle zjištěných informací je Respondent 1 členem občanského sdružení „MAS Podhostýnska“, tzv. Místní akční skupiny Podhostýnska. Toto sdružení bylo založeno za účelem trvale udržitelného rozvoje mikroregionu Podhostýnska. Mapu místní akční skupiny Podhostýnsko je možné vidět na Obrázku 10. Jedním z nástrojů pro dosažení cíle je čerpání prostředků z programu Leader (osa IV).

Obrázek 10 Mapa místní akční skupiny Podhostýnsko

(MAS Podhostýnska, © 2014)

Prostřednictvím této místní akční skupiny byly získány dotace pro nákup manipulační ohrady a vlečky, kterých je využíváno jak pro produkční, tak i pro mimo produkční činnosti (např. služby obci a občanům).

Vzhledem k tomu, že má k dispozici Respondent 1 traktor, pomáhá přes zimu s odhrnováním sněhu v obci a přes léto s odvážením trávy, která byla posečena místními obyvateli. Z toho vyplývá, že kromě produkce bioproduktů se Respondent 1 zabývá také mimoprodukčními aktivitami, které jsou ku prospěchu obyvatelům obce.

Na dotaz, zda má Respondent 1 svého poradce v oblasti ekologického zemědělství, byla odpověď kladná. Tento poradce má na starost legislativu, vedení veškeré dokumentace a občasnou komunikaci mezi orgány EZ.

Mezi **pozitiva svého hospodaření** zařadil Respondent 1 finanční podporu od státu a z fondů EU a pozitivní dopad na krajinu, která je udržována. Pozitivní vliv má pastva ovcí také pro místní školku, protože pedagogové soustřeďují procházky s dětmi do míst, kde jsou ovce paseny a vzbuzují tak zájem a obdiv místních dětí.

Za **negativa hospodaření** podle systémů ekologického zemědělství je považováno podle Respondenta 1 to, že finanční prostředky na základě dotačních programů jsou vypláceny zpětně, až po dokončení investice. Dalším z negativních vlivů byla uvedena 5letá doba trvání závazku dotace, po kterou nesmí být změněn účel podnikání nebo zániku hospodaření. Dalším ze základních problémů EZ je udržování určitého množství dusíku v půdě, hodnota nesmí být nižší ani vyšší.

Na dotaz, jaké vize má Respondent 1 do budoucna, bylo zjištěno, že by chtěl vystavit dřevnici, která by sloužila jako ubytování pro lidi se zájmem ubytovat se v přírodě. Podnikatel by tedy chtěl rozvinout agroturistiku, která je v poslední době stále více oblíbená. Další představou do budoucna je zvýšit počet koní. (Rozhovor s Respondentem 1)

8.2 Ekologická farma Respondenta 2

Druhá farma, která byla vybrána ke zjištění situace ekologického zemědělství a jeho vlivu na venkov ve Zlínském kraji, se nachází v Lípě u Zlína. Jedná se o rodinnou farmu v blízkosti Přírodního parku Želechovické paseky pod vrcholem Drdol. Majitel této ekofarmy bude uváděn jako Respondent 2.

Rodina Respondenta 2 převzala hospodaření po rodičích, kteří v tomto odvětví podnikali již od roku 1992. Pro systémy ekologického zemědělství se Respondent 2 rozhodl z důvodu pahorkatého reliéfu krajiny, kam by bylo těžké dostat techniku potřebnou pro konvenční zemědělství. Proto se zde rozhodl chovat skot a ovce, které jsou nenáročné na chov a hlavně pozitivně působí na přírodní prostředí. Respondent 2 nepoužívá současně se systémy EZ i systémy konvenčního zemědělství.

Předmětem podnikání Respondenta 2 je:

- **chov hospodářských zvířat (plemenných i jatečných),**
- **rostlinná výroba (ekologické seno a senáž),**
- **prodej bioproduktů.**

Všechny tyto činnosti jsou v souladu s legislativou ekologického zemědělství.

Respondent 2 vlastní **153 ha trvalých travních porostů** a neobhospodařuje žádnou ornou půdu a trvalé kultury. Farma Respondenta 2 je tedy uvažována velkou farmou.

Za účelem prodeje Respondent 2 chová:

- 270 ovcí, které tvoří základní stádo
- 35 kusů skotu.

Mimo účel prodeje jsou chovány také

- 2 lamy
- a v únoru 2014 se páru oslů narodilo mládě, které se brzy stalo mazlíčkem rodiny i ostatních příchozích na farmu.

Chovanými plemeny skotu jsou:

- **skotský náhorní skot Highland**, který má původ v severozápadní Vysočině ve Skotsku. Charakteristické pro toto plemeno je žití v tvrdých horských podmínkách, skromná pastva a celoroční pobyt v přírodě. Krávy většinou dosahují hmotnosti 450 – 550 kg, u býků je váha většinou okolo 700 – 850 kg. Tento skot se hodí pro ekologickou údržbu krajiny. Uvedený druh skotu je znám pro výbornou kvalitu masa, vhodný k porážce je ve věku 2 let, kdy většinou dosáhne váhy 350 – 400 kg.
- **plemeno Limousine** má původ v jihozápadní Francii a pro pevnou svalovinu bylo původně využíváno k tažným pracím. Toto plemeno je známo pro vysokou jateční výtěžnost, přičemž zůstává zachována vynikající kvalita masa s nízkým obsahem tuku. Krávy dosahují váhy kolem 650 kg a býci mohou vážit až 1 tunu. Pro své vlastnosti je toto plemeno vhodné také k užitkovému křížení.

Bylo zjištěno, že chované ovce jsou plemena **Romney Marsh**, které pochází původem z hrabství Kent ve Velké Británii. Uvedené plemeno má pevnou kostru a je vhodné k celoročnímu chovu na venkovních pastvách, a tak působí pozitivně i pro venkovské pastvy, které jsou spásáním travnatého porostu udržované. Maso jehňat obsahuje bílkoviny, železo, vápník a také skupinu vitamínů B. Tento druh ovcí musí pobývat venku, v případě zavření ovcí do uzavřených prostor by mohlo dojít k onemocnění plic těchto ovcí a následnému úhynu.

Respondent 2 je **členem Českého svazu chovatelů ovcí a koz**, který se zaměřuje prosazováním zájmů členů na podporu rozvoje v chovu ovcí a koz.

Podle zjištěných informací se celoročně stará o hospodářství 1 zaměstnanec a v případě potřeby (především hlavně v sezóně) vypomáhá další z pracovníků. Na podzim, kdy přichází období stříhání ovcí, jsou najímáni brigádníci, kteří pomáhají s touto činností.

Na otázku, zda se Respondent 2 podílí na prodeji své bio produkce, bylo dosaženo kladné odpovědi. Vzhledem k tomu, že součástí ekofarmy jsou i vlastní jatka, na kterých dochází k porážkám chovaných zvířat, je zpracované maso prodáváno přímo ze dvora²³ přímým spotřebitelům v okolí, tedy v rámci České republiky. Poptávka po bio hovězím i skopovém masu se stále zvyšuje a veškeré vyprodukované maso je prodáno zájemcům. Mladý skot se na jatkách zabíjí v období od září do listopadu ve věku 2 let, ovce jsou poráženy ve věku 3 – 6 měsíců v září a říjnu. Co se týče živých zvířat, tyto jsou prodávány na dochování a následné zabíjení nebo přímo na porážku. Největší podíl prodeje živých zvířat je v rámci České republiky, menší podíl patří odběratelům z Itálie, kteří jsou dlouholetými zákazníky. Další se zemí, kam směřuje prodej zvířat je Německo. Zdejší chovatelé si zvířata vykrmí a následně je maso prodáváno do supermarketů se značkou bio. Respondent 2 má zkušenost také s občasným prodejem zvířat do Rakouska. Na základě plnění podmínek pro bio produkci ekologického zemědělství, jsou nabízené produkty Respondenta 2 značeny logem bio produkce EZ.

Je patrné, že Respondent 2 se podílí na dotacích z fondů EU a na národních dotacích. Dotací podpora je zprostředkována skrze SZIF a je tvořena následujícími platbami:

- jednotná platba na plochu,
- platba na přežvýkavce,
- agroenvironmentální opatření,
- podpora na méně příznivé oblasti.

V případě dotazu na Respondenta 2 ohledně poradce v EZ bylo zjištěno, že tento hospodář má svou poradkyni, která se zabývá veškerými činnostmi ohledně získávání dotací, změn pozemků, kontrol atp.

²³ Prodej ze dvora je pojmem, kterým je vyznačován prodej malého množství vlastní produkce z prvovýroby chovatele ve svém vlastním hospodářství, pro vlastní užití spotřebitele ať už v domácnosti, na tržnicích nebo tržišťích anebo tamních maloobchodů, jež dodávají produkty přímo konečným spotřebitelům. Veškeré činnosti spojené s touto oblastí, jsou vyznačeny v legislativě. (Drobníček, Pešán, Smetana, 2010, s. 8)

Respondent 2 je certifikován u organizace Biokont, která je jednou z kontrolní a certifikační společnosti v ekologickém zemědělství.

Součástí činností na farmě Respondenta 2 nejsou **žádné mimoprodukční aktivity**, kterými by se zabýval, ale za zmínku stojí dobrý vliv farmy na okolí. Krajina v okolí je upravená, zvířata na pastvinách jsou častým bodem zájmu rodin s dětmi na procházkách či návštěvám přicházejícím speciálně si prohlédnout zdejší zvířata ať už to jsou ovce, skot, osli anebo lamy.

Pozitivní na ekologickém zemědělství shledává Respondent 2 dobrý vliv na okolní venkovské prostředí, šetrnost k přírodě a dobrý právní systém v rámci EZ v EU.

Negativními dopady jsou dle Respondenta 2 nedostatečná legislativní podpora ze strany České republiky a 5tileté dotační programy.

Budoucnost Respondent 2 vidí ve zdokonalování farmy, vylepšení prodeje bio produkce a zvýšení marketingové komunikace. Je v plánu také nákup techniky potřebné k práci na poli a na ekologických jatkách. (Rozhovor s Respondentem 2)

8.3 Ekologická farma Respondenta 3

Poslední vybranou ekofarmou na území České republiky, konkrétně na území Zlínského kraje byla farma Respondenta 3. Tato ekofarma se nachází v Kašavě, v obci, která je součástí Hostýnských vrchů. Předmětem podnikání Respondenta 3 jsou tyto následující činnosti:

- **chov dobytka (skotu),**
- **prodej biopotravin (mléka),**
- **prodej sena a senáže,**
- **služby pro obec.**

Respondent 3 uvedl, že se pro systémy ekologického zemědělství rozhodl v roce 1998. K rozhodnutí k tomuto specifickému systému zemědělství pomohl Respondentovi 3 nápad známého. Již po roce 1990 se začal podnikatel věnovat zemědělské činnosti na rodinné farmě. Získal zpátky do vlastnictví rodinné pozemky v obci a okolí, které byly rodině zabaveny za minulého režimu. Bylo však nutné veškeré tyto pozemky vyčistit od konvenční-

ho způsobu zemědělství. Vzhledem k těmto skutečnostem nebyl přechod k ekologickému podnikání velkým problémem. Dalším z důvodů tohoto rozhodnutí byl pozitivní vztah Respondenta 3 k přírodě a k životnímu prostředí.

Na rodinné farmě Respondenta 3 nejsou souběžně používány systémy konvenčního zemědělství. Důvodem je již zmíněný pozitivní vztah k přírodě.

Ekozemědělec obhospodařuje celkem 46,5 ha půdy, která je dělena následovně podle způsobu obhospodařování:

- 43,5 ha zaujímají trvalé travní porosty,
- 3 ha zabírá orná půda, která je dále dělena podle druhů rostlin:
 - 1 ha pro oves,
 - 1 ha pro pšenici,
 - 1 ha pro řepu.

Farma Respondenta 3 je posuzovaná jako malá farma.

Chovaným druhem hospodářských zvířat chovaným na farmě Respondenta 3 je skot. Stádo počítá celkem 12 kusů skotu, přesněji tedy:

- 11 jalovic (plemena Limousine a Česká straka)
- 1 plemenný býk (plemena Limousine).

Chované jalovice se dělí podle způsobu využití na:

- jalovice bez tržní produkce mléka (plemeno Limousine),
- jalovice s tržní produkcí mléka (plemeno Česká straka).

Plemeno Česká straka (přesněji Český strakatý skot) má původ ve Švýcarsku. Jedná se druh se silným svalstvem a dobrými znaky mléčnosti. Dosahuje váhy mezi 1 200 kg – 1 300 kg. Výborně se hodí do horských oblastí, kde jsou zhoršené podmínky pro zemědělství.

Podnik Respondenta 3 zaměstnává jednoho zaměstnance, jemuž pomáhají rodinní příslušníci.

Jak bylo již výše zmíněno, předmětem prodeje hovězí dobytek, mléko, seno a senáž.

Respondent 3 je vlastníkem mléčné kvóty²⁴ a vztahuje se na něj nařízení vlády č. 244/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek pro uplatňování dávky v odvětví mléka a mléčných výrobků v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky. (Nařízení vlády 244/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek pro uplatňování dávky ... a mléčnými výrobky). Prodávanou surovinou je kravské mléko. Tato činnost byla schválena Státní veterinární správou.

Kravské bio mléko je prodáváno ze dvora především občanům obce a okolí. V případě nadbytku mléka je toto odváženo do mlékárny. Dalším z produktů, které jsou příležitostně tímto způsobem prodávány, jsou seno, senáž a obiloviny.

Respondent 3 se také podílí na mimoprodukčních aktivitách, kterými jsou služby pro obec. K těmto činnostem je využívána technika, nejčastěji traktor. Mimoprodukční aktivity však tvoří jen minimální podíl na celkové činnosti Respondenta 3.

Jako téměř všichni ekologičtí zemědělci se i Respondent 3 podílí na příjmu dotací. Tyto tvoří téměř 70 % z celkového příjmu a jsou tedy největším zdrojem příjmů podnikatele. Zemědělec se podílí na následujících dotacích:

- jednotná platba na plochu – podpora na 1 ha zemědělské půdy,
- platba na přežvýkavce,
- platba za krávy bez tržní produkce mléka,
- LFA – platba na méně příznivé oblasti,
- agroenvironmentální opatření,
- platba za tržní produkci mléka.

Bylo zjištěno, že Respondent 3 je členem Místní akční skupiny (MAS) Vizovicka a Slušovicka, která je určena subjektům podnikajícím v těchto regionech. Tato MAS je součástí Programu rozvoje venkova. Díky tomuto subjektu byly v roce 2013 získány finanční pro-

²⁴ Systém mléčných kvót vznikl v roce 1984 v EU a to proto, aby došlo k omezení nadprodukce mléka, stabilizování trhu a aby byly ustálena kolísavost nákupních cen mléčných výrobků. V České republice byl tento systém zaveden v roce 2001 a po vstupu ČR do EU byl upraven pravidly Společné zemědělské politiky EU. (SZIF, 2014)

středky pro modernizaci zemědělské techniky. Mapa MAS Vizovicka a Slušovicka je možná k vidění na Obrázku 11.

Obrázek 11 Místní akční skupina Vizovicka a Slušovicka, o. p.
(MAS Vizovicka a Slušovicka)

Podle zjištěných informací je Respondent 3 členem svazu Pro-Bio, což je organizace zajišťující informace, poskytuje poradenství a také se zabývá propagací ekologického zemědělství a bio produkce nebo získáváním kontaktů na další subjekty působící v tomto specifickém odvětví. Touto organizací jsou zajišťována různá školení a konference, kterých se zmíněný Respondent 3 příležitostně zúčastňuje.

Kontrolní organizací, ke které se Respondent 3 přihlásil, je KEZ. Tato se stará o kontroly dodržování pravidel EZ.

S činnostmi a legislativou zabývající se EZ pomáhá Respondentovi 3 odborný poradce.

Plánovanými činnostmi v budoucnu jsou zlepšování systému a techniky. V letošním roce se zmíněný zemědělec chystá pěstovat pícniny. (Rozhovor s Respondentem 3)

8.4 Shrnutí činností zmíněných respondentů a jejich vliv na rozvoj venkova

Shrnutí zjištěných informací o ekologických zemědělcích hospodařících na území Zlínského kraje je zobrazeno v Tabulce 3.

Tabulka 3 Shrnutí činností českých respondentů (vlastní zpracování)

	Respondent 1	Respondent 2	Respondent 3
Počátek hospodaření v EZ	Převzetí podniku po rodičích	Převzetí podniku po rodičích	Převzetí podniku po rodičích
Velikost farmy*	malá	velká	malá
Počet zaměstnanců	2 rodinní příslušníci	1 rodinný příslušník + 1 sezónní pracovník	1 rodinný příslušník
Předmět podnikání	Chov hospodářských zvířat Prodej bioproduktů Služby pro obec Rostlinná výroba	Chov hospodářských zvířat Prodej bioproduktů Rostlinná výroba	Chov hospodářských zvířat Prodej bio produkce Služby pro obec
Produkční aktivity	Prodej jehňat a sena	Prodej ovcí, skotu, skopového a hovězího masa	Prodej skotu, mléka, sena a senáže
Prodej ze dvora	Ne	Ano	Ano
Příjem dotací	Ano	Ano	Ano

Kontrolní organizace	ABCERT CZ	Biokont	KEZ
Mimoprodukční aktivity	ANO - služby obci	Ne	Ano - služby obci
Členství v organizacích	Ano - MAS Podhostýnsko	Ano - Český svaz chovatelů ovcí a koz	Ano - MAS Vizovicka a Slušovicka, Pro-Bio
Poradce	Ano	Ano	Ano
Účast na seminářích, konferencích	Ano	Ano	Ano
Pozitiva EZ	Finanční podpora z EU a státu Pozitivní dopad na krajinu	Šetrnost k přírodě Pozitivní dopad na krajinu	Pozitivní dopad na krajinu Finanční podpora
Negativa EZ	Zpětné vyplácení dotací 5 letý dotační program	5 letý dotační program Nedostatečná legislativa ČR	Zpětné vyplácení dotací
Budoucnost	Výstavba dřevěnice pro ubytování - rozvoj agroturistiky	Zlepšení systému odbytu bioproduktů včetně reklamy Nákup techniky	Zlepšování systémů hospodaření a techniky Pěstování pícnin

* Průměr velikosti farem v ČR je 83,6 ha. Je-li výměra farmy v ha nižší než tento průměr, je zhodnocena jako malá farma. Je-li tato výměra vyšší než je český průměr farem, bude posouzena jako velká farma.

Všichni 3 dotazovaní zemědělci hospodaří v méně příznivých oblastech, tzv. oblasti LFA. Pro tyto jsou charakteristické ztížené podmínky pro zemědělství, a proto jsou zemědělci provádějící zemědělskou činnost na těchto územích podporováni z fondů EU a národních fondů. Podmínky těchto finančních podpor jsou blíže popsány v Programu rozvoje venkova.

Jak bylo zjištěno, všichni 3 dotazovaní respondenti získali své ekofarmy po rodičích a rozhodli se tak pokračovat v zavedených činnostech. V současné době žádný z 3 respondentů nevyužívá souběžně systémů ekologického a konvenčního zemědělství. 2 ze 3 farem byly posouzeny jako malé farmy, protože výměra půdy byla menší než je průměr velikosti farem v ČR, tedy 83,6 ha na farmu. Farma Respondenta 2 byla posouzena jako velká farma, jelikož výměra půdy dosahuje hodnoty 153 ha trvalých travních porostů, tj. nad průměrem velikosti farem v ČR. Stálí zaměstnanci všech 3 zkoumaných farem jsou rodinní příslušníci, jen v jednom případě občas vypomáhá zaměstnanec mimo rodinu. Počet stálých (celoročních) zaměstnanců na všech 3 farmách nedosáhl větší hodnoty než 3. Dvěma respondenty bylo uvedeno, že si na sezónní nebo jiné potřebné práce příležitostně najímají brigádníky. Všichni dotazovaní ekozemědělci se podílejí na chovu hospodářských zvířat, prodeji bio produkce, dva z nich uvedli jako předmět činnosti rostlinnou výrobu. Co se týče produkčních aktivit, Respondent 1 prodává jehňata na výkrm nebo na zabití a v malém množství seno. Druhý zmíněný Respondent 2 prodává ovce a skot pro výkrm a zabití, ze dvora prodává skopové a hovězí maso. Třetí z dotázaných prodává skot, mléko, seno a senáž. Dva ze tří dotázaných ekologických zemědělců prodávají svou bio produkci ze dvora. Jak se dalo očekávat, všichni dotázaní jsou příjemci dotací. Vzhledem k tomu, že Zlínský kraj je převážně pahorkatý, všichni 3 ekologičtí zemědělci získávají finanční podporu z Programu rozvoje venkova na méně příznivé oblasti, tzv. LFA. Další finanční podpora, na které se všichni dotázaní podílejí je jednotná platba na plochu, agroenvironmentální opatření a platba na zvířata (přežvýkavce, ovce). Dva respondenti uvedli, že vykonávají mimoprodukční aktivity, kterými jsou služby pro obec. Všichni tři dotazovaní ekologičtí zemědělci jsou členy organizací působících v oblasti EZ nebo rozvoje venkova. Jak bylo zjištěno, každý z těchto respondentů má svého poradce, který se orientuje v legislativě EZ, vede dokumentaci, sleduje programové změny apod. V otázce o účasti na seminářích a podobných akcích, byly odpovědi všech 3 respondentů kladné. Všichni 3 respondenti sledávají působení EZ na krajinu jako pozitivní vliv. Naopak negativní na tomto specifickém zemědělství je sledován 5 letý dotační program a získávání finanční podpory na svou činnost až zpětně na základě plnění závazků. Co se týče vizí do budoucna, všichni 3 dotázaní mají v plánu pokračovat ve své činnosti, kterou chtějí rozvíjet. Jeden z respondentů má v plánu výstavbu dřevěnice, která by byla využívána jako ubytovna, díky které by mohla být podpořena agroturistika v kraji. Druhý z respondentů chce zlepšit systém odbytu bio produkce a podpořit tak prodej ze dvora. Cílem třetího z respondentů je zlepšení systému

hospodaření a pořízení další techniky pro svou činnost. Tento dotázaný má také v plánu pěstování pícnin.

9 VYBRANÉ SUBJEKTY EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEJICH VLIV NA ROZVOJ VENKOVA V DOLNÍCH RAKOUSECH

Předmětem této práce je srovnání ekologického zemědělství v ČR a Rakousku a to, jak tento specifický druh zemědělství působí na rozvoj venkova ve vybraných státech. V této kapitole bude zmíněno podnikání 3 vybraných ekofarmářů zabývajících se ekologickým zemědělstvím, žijících a podnikajících na území Dolních Rakous.

Rakousko, které je jedním z našich sousedů je tvořeno z 9 spolkových zemí, jak lze vidět na Obrázku 12.

Obrázek 12 Spolkové země Rakouska

(CK-kontakt, © 2011)

Pro tuto diplomovou práci byla vybrána spolková země Dolní Rakousy (Niederösterreich), která leží na severovýchodě Rakouska. Dolní Rakousy obklopují hlavní město Vídeň a sousedí s ostatními spolkovými zeměmi Rakouska, kterými jsou Horní Rakousy, Štýrsko a Burgenland. Na severu sousedí s Českou republikou a východním sousedem je Slovensko. Dolní Rakousy jsou největší spolkovou zemí Rakouska s počtem obyvatel přes 1,5 miliónu. Hlavním městem této spolkové země je město Sankt Pölten. Územím Dolních Rakous se prolíná Dunajská nížina, která je velmi úrodná. Na jižní části spolkové země se tyčí první vrcholky Alp s nejvyšší horou Alp Klosterwappen, která je vysoká 2 076 m.n. m. (Dolní Rakousy, © 2010 – 2014)

Téměř 60 % území Rakouska je hornatého povrchu, kterého tvoří Alpy. Z celkového množství 8 miliónů obyvatel žije 78 %, tj. přes 6,2 miliónů, ve venkovských oblastech. (Europa, 2013)

Zbýlých 22 % většinou obývá oblasti okolo Vídně a údolí Rýna. Jak je možno vidět na Obrázku 13, nejvíce nížinných oblastí je možno nalézt ve spolkové zemi Dolní Rakousy, Burgenland, dále pak Horní Rakousy a část Štýrska. Zbylé spolkové země jsou hornaté.

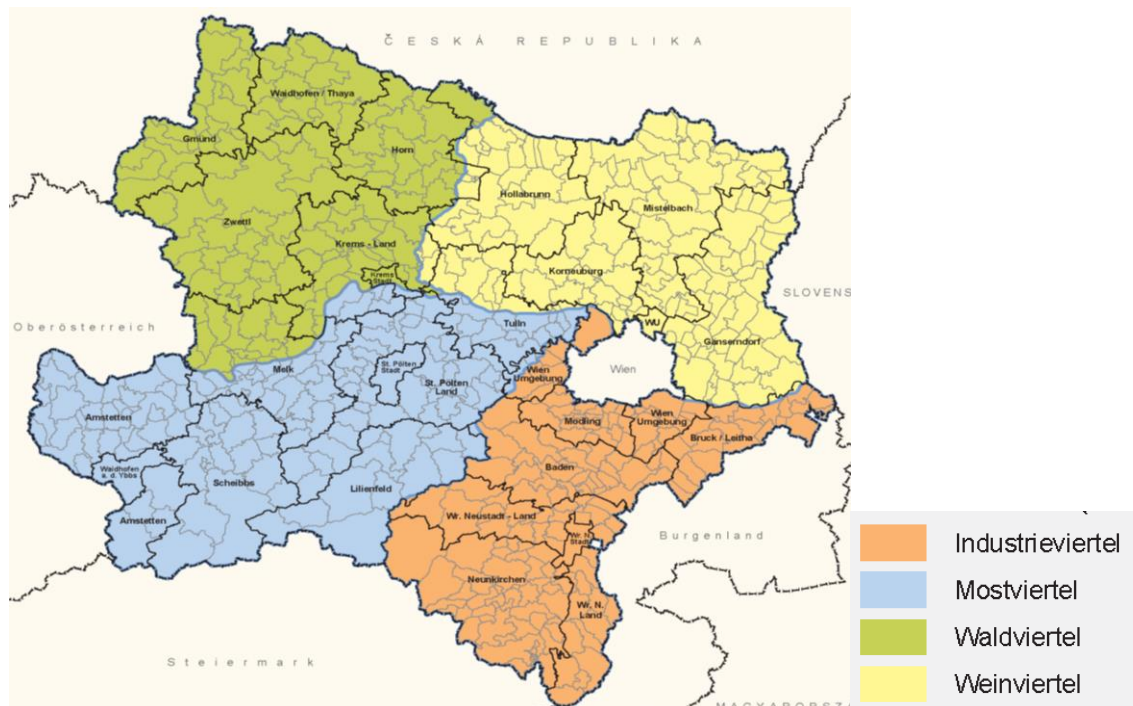
Obrázek 13 Povrch území Rakouska

(Vlasta)

Spolková země Dolní Rakousy je dělena na 4 čtvrtě (v Rakousku známy jako Viertel), které nejsou administrativními celky a jsou tvořeny:

- Mostviertel,
- Weinviertel,
- Waldviertel,
- Industrieviertel (viz. Obrázek 14).

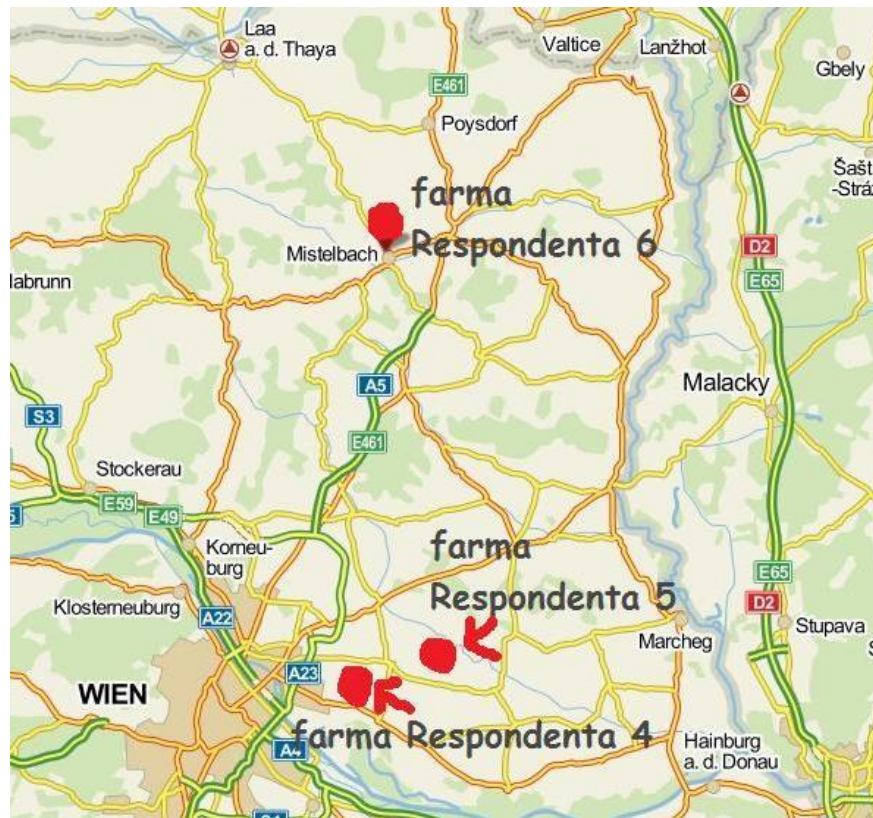
Co se týče administrativního členění Dolních Rakous, je děleno na politické okresy (Bezirk), kterých je celkem 21, tyto tvoří 4 statutární města (Statutarstädte). (aeiou, © 1996 - 2009)

Obrázek 14 Rozdělení Dolních Rakous podle jednotlivých čtvrtí

(NOE. GV, 2012)

Průměrná velikost farem v Rakousku dosahuje 42,5 ha, co se týče obhospodařované půdy. (CzechTrade, © 1997 – 2014) Pro tuto diplomovou práci bude považována malou farmou taková farma, která má menší hodnotu výměry půdy než průměrné, naopak větší farmou bude označovaná farma s obhospodařovanou půdou větší než 42,5 ha.

Obrázek 15 Pozice farem rakouských ekofarmářů (vlastní úprava)

(Mapy cz, © 2014)

9.1 Ekologická farma Respondenta 4

První vybraný ekologický zemědělec na území Rakouska, ve spolkové zemi Dolní Rakousy, bude nazýván jako Respondent 4. Tento hospodaří v obci Gross-Enzersdorf, která je součástí čtvrti spolkové země, kterou je Weinviertel. Pozice umístění ekofarmy Respondenta 4 je k vidění na Obrázku 15.

Respondent 4 převzal hospodaření po rodičích. Nejprve využíval systémů konvenčního zemědělství a v roce 1994 se rozhodl změnit systémy hospodaření na již zmiňované systémy ekologického zemědělství. Důvodem k tomuto rozhodnutí byly státní podpory zemědělců produkujících bio potraviny. Rok na to Rakousko vstoupilo do EU a připojilo se tak k členským zemím a tak Respondent 4 mohl získávat finanční prostředky také z fondů EU. V začátcích byla bio produkce prodávána do největšího rakouského supermarketu Billa, který garantoval zemědělci jeho ceny a odbyt na jeho celou úrodu. V současné době je využíváno jen systémů, které jsou typické pro ekologické zemědělství, konvenční systémy byly úplně vyřazeny z hospodářství z důvodu obtížného slučování obou těchto systémů

zemědělství (mohlo by docházet k záměně bio produkce s produkcí konvenčního zemědělství apod.)

Předmětem podnikání Respondenta 4 je:

- **prodej bioproduktů (zeleniny).**

Dříve bylo na zdejší farmě pěstováno na 20 druhů zeleniny. Tento počet byl postupem času zredukován na 8 různých druhů zeleniny z důvodu zvyšování kvality produkované zeleniny. V současné době podnik obhospodařuje cca 70 ha orné půdy, na které je zelenina pěstována. Farma je tedy považovaná velkou. Pěstovanými druhy jsou:

- karotka,
- mrkev,
- pastinák,
- celer řapíkatý,
- čekanka,
- pórek,
- fenykl.

Podle informací od Respondenta 4 se na produkci bio zeleniny podílí 40 celoročních zaměstnanců. Tito pracovníci se starají o přípravu půdy k sadbě, samotném sazení zeleniny, čištění půdy od plevelů a následném sběru zeleniny z obhospodařovaných polí. Přes léto vypomáhají občasní brigádníci, jejich počet se pohybuje podle potřeby mezi 5 – 10 sezónními pracovníky.

Vyprodukované bio zelenina je následně prodávána do supermarketů na území Rakouska, kterými např. jsou: Billa, Hofer, Spar aj. V rámci Rakouska se prodává až 97 % bio produkce, pouhé 3 % zeleniny se exportují do zahraničních států, kterými jsou nejčastěji Česká republika nebo Slovensko.

Jak bylo zjištěno, Respondent 4 se podílí na dotacích, které jsou finanční podporou jeho činností. Dotace tvoří 2 % z celkových příjmů a tímto druhem je:

- jednotná dotace na plochu (600 EUR/ha).

Podle informací od Respondenta 4 bylo shledáno, že zmíněný nemá svého poradce v oblasti činností ekologického zemědělství. Veškeré změny legislativy, výzvy pro získání dotací

z EU apod. si zjišťuje a zajišťuje sám. Respondent 4 se nezúčastňuje konferencí a školení v této oblasti.

Respondent 4 uvedl, že vybraným kontrolním orgánem je organizace ABG. Akreditační orgán má právo na neohlášené kontroly, které mají prověřovat, zda nedochází k porušování pravidel v EZ.

Na základě informací, které byly zjištěny, je Respondent 4 členem sdružení zemědělců – Bio Austria. Členství tohoto sdružení zajišťuje zemědělci podporu jeho činností a poradenství v oblasti EZ. Nejbližší pobočka sdružení, která Respondent 4 navštěvuje, má sídlo ve Vídni.

Pozitivními vlivy, které Respondent 4 uvedl, jsou vyšší ceny produktů získaných z EZ kvůli stále se zvyšující poptávce. Důsledkem zvyšující se poptávky a následného zvyšování cen je vyšší zisk z produkce.

Bylo uvedeno, že by byla potřeba zaměstnat více pracovníků pro hospodaření, ale z důvodů vysokých nákladů je to momentálně nemožné. Tyto problémy byly označeny jako negativní vlivy EZ. Dalším z těchto negativ je problém s plevelem. Na rozdíl od konvenčního zemědělství, kde se používají k zničení plevelu umělé látky, v systému EZ je vyčištění od plevelu náročnější.

Plány do budoucna uvedl Respondent 4 snahu snížit náklady na produkci a zvýšení efektivity práce svých zaměstnanců. Zatím není v plánu rozšiřování či snižování pěstování daných druhů zeleniny. (Rozhovor s Respondentem 4)

9.2 Ekologická farma Respondenta 5

Druhou farmou, která byla pro srovnání ekologického zemědělství v Rakousku vybraná, je rodinná farma Respondenta 5 nacházející se v malé rakouské vesničce Glinzendorf, ležící ve spolkové zemi Dolní Rakousy.

Jak bylo Respondentem 5 sděleno, ekofarmu převzal do vlastnictví po rodičích své manželky. Tito dříve využívali praktik konvenčního zemědělství a půda byla hnojena. Postupem času došlo k vyčištění půdy od chemických látek a Respondent 5 se rozhodl v roce 2001 přejít se na systémy zemědělství, které by bylo více „přátelské“ k přírodě, tedy systémy EZ.

Předmětem podnikání výše uvedeného zemědělce je:

- rostlinná výroba,
- prodej bioproduktů (zelenina a obiloviny).

Součástí ekofarmy je asi 90 ha orné půdy, na které jsou zelenina a obiloviny pěstovány. Farma nedisponuje s trvalými travními porosty ani trvalými kulturami.

Za účelem prodej se pěstuje přes 60 druhů zeleniny a obilí. Tento počet se každý rok mírně mění, protože je nutné se přizpůsobovat požadavkům trhu a také předpovědi počasí na následující hospodářský rok. Mezi druhy zeleniny, které jsou na zdejší farmě pěstovány, lze zařadit např.:

- cibuli,
- brambory,
- petržel,
- celer,
- mrkev,
- papriku,
- pšenici,
- špaldu,
- žito aj.

Podle informací Respondenta 5 bylo zjištěno, že od roku 2012 je členem ekologické asociace **Klimabündis Österreich**²⁵, která se zabývá ochranou klimatu. Ekofarma přispívá k ochraně klimatu tím, že využívá solárních systémů, používá zelenou energii, zajišťuje autobusovou dopravu pro své zaměstnance, recykluje papír, používá ekologické čisticí prostředky atd.

Na základě informací Respondenta 5 je celoročně zaměstnáváno 100 zaměstnanců, kteří se starají o přípravu půdy, výsadbu, sklizení a jiné činnosti související s pěstováním plodin.

²⁵ Das Klimabündnis je největší asociací v Evropě zabývající se ochranou klimatu. Subjekty, kterými jsou obce, školy, podniky jsou partnery s organizacemi v Amazonii. Cílem této asociace je snížení škodlivých emisí a ochrana deštného pralesa. K dosažení těchto cílů pomáhají jednotlivé subjekty svými činnostmi. (Klimabuendnis, 2013)

Je-li potřeba, jsou najímáni sezónní pracovníci na občasnou výpomoc, kterou je např. vytrhávání plevelů na záhonech nebo sklizení zralých plodin.

Jako ostatní tázání, se i Respondent 5 podílí na dotacích, které tvoří cca 5 % z celkových příjmů ekofarmy. 95 % příjmů je tvořeno produkčními a mimoprodukčními činnostmi ekofarmy.

Farma ekologického podnikatele se účastní prodeje své bio produkce, kterou je zelenina a obiloviny. Jak bylo zjištěno, produkty jsou rozváženy jak soukromým odběratelům, tak i do rakouských supermarketů. Prodej bio produkce v rámci území Rakouska tvoří téměř 95 %, zbývajících 5 % patří vývozu produktů do zahraničních států (převážně na Slovensko nebo ČR).

Rodinná ekofarma má zařízenou vlastní prodejnu v rámci areálu podniku. Služeb této prodejny je využíváno především místními obyvateli, ovšem na odbytu se podílejí také lidé projíždějící obcí nebo občané dojíždějící z okolních obcí.

Ekofarma Respondenta 5 se účastní také mimoprodukčních aktivit a tímto se zapojuje do místního dění obce. Jednou ročně pořádá den otevřených dveří, a proto mají zájemci možnost dozvědět se více o činnostech farmy a způsobu pěstování plodin. Lidé mají možnost si poslechnout několik druhů kapel, které jsou zde pozvány, nakoupit bio produkty vypěstované na farmě a prohlédnout si areál farmy. Pro rodiny s dětmi jsou zde zajištěny atrakce.

Hlavním kontrolním orgánem, který dohlíží na dodržování podmínek pěstování bio produkce, je Austria Bio Garantie (ABG). Jak bylo zjištěno, zaměstnanci této organizace minimálně jednou ročně docházejí k povinným kontrolám a mají právo se dotyčnému zemědělci neohlásit. Za loňský rok evidoval zmíněný podnikatel celkem 7 kontrol, z toho 2 neohlášené.

Respondent 5 nemá svého poradce v zemědělství. Informace a změny v legislativě si zajišťuje sám s některými svými zaměstnanci.

Na dotaz, zda se ekologický podnikatel zúčastňuje seminářů, konferencí apod. bylo odpovězeno kladně. O těchto se dozvídá pomocí internetu.

Další z otázek se týkala pozitivních vlivů EZ. Bylo zjištěno, že stále roste zájem o produkty bio a stále více lidí má zájem o zdravý styl života, který mimo jiné závisí na zdravých potravinách. Pozitivním na EZ je shledáváno též šetrné zacházení k přírodnímu prostředí, které ovlivňuje nejen zmíněného zemědělce, ale také obyvatele obce.

Negativy EZ jsou míněny vyšší ceny bio produktů a složitější způsob získávání finanční podpory.

Mezi plány do budoucna uvedl Respondent 5 zvýšení vývozu bio produkce do zahraničí alespoň o 5 %. Další z vizí je zařízení speciální kuchyně, ve které by probíhaly kurzy vaření, a tímto by byla zpracovávána vypěstovaná zelenina. Velikost kuchyně je plánovaná pro skupinku 10 – 15 osob. (Rozhovor s Respondentem 5)

9.3 Ekologická farma Respondenta 6

Třetí rakouskou a zároveň poslední farmou, která byla vybrána pro tuto diplomovou práci, byla rodinná farma Respondenta 6. Tato ekologická farma se také nachází ve spolkové zemi Dolní Rakousy, v obci Mistelbach.

Jak Respondent 6 uvedl, v roce 1987 získal farmu do svého vlastnictví po svých rodičích. V té době bylo využíváno systémů konvenčního zemědělství a to až do roku 1996, kdy se ekologický zemědělec rozhodl pro zemědělství podle pravidel ekologického zemědělství. Důvodem pro toto rozhodnutí bylo vstoupení Rakouska do EU a s tímto Rakousko získalo možnost finanční podpory ekologických zemědělců z fondů EU. Druhým důležitým podnětem pro toto rozhodnutí byl kladný vztah k získané farmě, a proto tedy snaha o její dlouhodobé fungování v souladu s přírodou. Podle těchto informací zde tedy v současné době není patrný souběh činností podle pravidel ekologické a konvenčního zemědělství.

Předmětem podnikání Respondenta 6 je:

- **chov hospodářských zvířat (prasat),**
- **rostlinná výroba,**
- **prodej bioproduktů.**

Ve vlastnictví Respondenta 6 je cca 40 ha půdy a je tedy posuzovaná jako malá farma. Půda je tvořena:

- 20 ha trvalých travních porostů,
- 20 ha orné půdy.

Za účelem prodeje jsou zde chovány prasata (20 chovných prasnic), která lze odkoupit na dochování, a také je pěstován ječmen, kukuřice a hrášek. Z větší části je toto obilí používá-

no jako krmivo pro vlastní zvířata, zbývající část slouží k prodeji. Chovaná zvířata, která nejsou určena k prodeji, jsou následně zabita na maso a toto je pak prodáváno v prodejně, která je součástí farmy podnikatele. Rodinná farma se tedy podílí na prodeji ze dvora.

Na farmě ekozemědělce je zaměstnáno celoročně 5 zaměstnanců, což jsou vlastně rodinní příslušníci. Pouze v období, kdy přichází na řadu zabíjení zvířat pro maso, jsou najímání dočasní zaměstnanci (tito jsou zaměstnávání podle potřeby 2, někdy 3).

Zmíněný ekologický podnikatel se podílí na finanční podpoře v podobě dotací. Bylo zjištěno, že má nárok na následující typ dotací:

- jednotná platba na plochu,
- agroenvironmentální opatření, aj.

Příjmy formou dotací tvoří cca 9 % z celkových příjmů farmy.

Kontrolní organizací, která má za povinnost kontrolovat postupy hospodaření a bioprodukty Respondenta 6, je LACON. U této společnosti získal ekozemědělce certifikát (viz. Příloha II), na základě kterého lze vydávat své produkty za produkty bio. Jednou ročně je nutné přijít na kontrolu, a pokud nedojde k neshodám, je platnost certifikátu prodloužena na další rok.

Podnik se neúčastní mimoprodukčních aktivit.

Co se týče poradce v oblasti EZ, podnik nemá žádného poradce.

Zmíněný ekologický zemědělec se zúčastňuje pravidelně seminářů, aby si rozšířil znalosti potřebné pro výkon své činnosti. Je členem organizace Bio Austria.

To, že ekologické zemědělství chrání přírodu a naše zdraví shledává Respondent 6 jako pozitivní jev EZ.

Naopak negativy EZ jsou vnímány vyšší ceny bio produktů.

Stanoveným cílem do budoucna je zajištění částečného venkovního výběhu pro chovaná prasata se zajištěním přístřešku. Respondent 6 je přesvědčen, že čím více se zvíře pohybuje ve venkovních prostorech, tím chutnější je jeho maso.

Shrnutí činností rakouských ekofarmářů je možno k vidění v Tabulce 4.

Tabulka 4 Shrnutí činností rakouských respondentů (vlastní zpracování)

	Respondent 4	Respondent 5	Respondent 6
Počátek hospodaření v EZ	Převzetí podniku po rodičích	Převzetí podniku po rodičích	Převzetí podniku po rodičích
Velikost farmy*	Velká farma	Velká farma	Malá farma
Počet zaměstnanců	40	100	5
Předmět podnikání	Rostlinná výroba Prodej bio produkce	Rostlinná výroba Prodej bio produkce	Chov hospodářských zvířat Rostlinná výroba Prodej bio produkce
Produkční aktivity	Prodej zeleniny	Prodej zeleniny a obilovin	Prodej hospodářských zvířat Prodej vepřového masa Prodej zeleniny a ječmene
Prodej ze dvora	Ano	Ano	Ano
Příjem dotací	Ano	Ano	Ano

Kontrolní organizace	ABG	ABG	Lacon
Mimoprodukční aktivity	Ne	Ano – den otevřených dveří	Ne
Členství v organizacích	Ano – Bio Austria	Ano – Bio Austria Klimabündis Österreich	Ano – Bio Austria
Poradce	Ne	Ne	Ne
Účast na seminářích, konferencích	Ne	Ano	Ano
Pozitiva EZ	Vyšší ceny bio produktů (zajišťující vyšší zisky)	Rostoucí zájem o bio produkty Šetrnost k přírodě	Ochrana přírody
Negativa EZ	Vysoké náklady na mzdy Plevel	Vyšší ceny bio produktů	Vyšší ceny bio produktů
Budoucnost	Snížení nákladů na produkci Zvýšení efektivity práce	Zvýšení exportu bio produkce Zařízení kuchyně pro kurzy vaření	Venkovní výběh s přístřeškem pro zvířata

*Průměr velikosti farem v Rakousku je 42,5 ha. Je-li výměra farmy v ha nižší než tento průměr, je zhodnocena jako malá farma. Je-li tato výměra vyšší než je český průměr farem, bude posouzena jako velká farma.

V krátkém shrnutí o 3 rakouských ekologických zemědělci z Dolních Rakous bylo zjištěno následující.

Všichni 3 dotazovaní ekozemědělci získali své farmy po rodičích a žádný z těchto dotazovaných nepoužívá systému konvenčního zemědělství souběžně s ekologickými systémy. Co se týče velikosti farem, 2 ze 3 ekozemědělců hospodaří na větší farmě než je průměr farmy v Rakousku. V otázce o zaměstnancích bylo zjištěno, že Respondent 4 zaměstnává na 40 zaměstnanců, Respondent 5 zaměstnanců 100 a Respondent 6 pouhých 5 zaměstnanců, kteří jsou zároveň rodinnými příslušníky. Předmětem podnikání u Respondenta 4 a 5 je rostlinná výroba a prodej bio produkce. Respondent 6 podniká za účelem chovu hospodářských zvířat, rostlinné výroby a prodeje bio produkce. U Respondenta 4 tento prodej představuje nabídku zeleniny na trh prodejem ze dvora nebo rozvážením produkce do supermarketů. Respondent 5 se také podílí na prodeji ze dvora, předmětem prodeje je zelenina a obiloviny. Prodejem ze dvora se též zabývá Respondent 6, který prodává vepřové maso a vypěstovanou zeleninu. Všichni 3 dotazovaní zemědělci jsou příjemci dotací. Respondent 4 a Respondent 6 se nezabývají mimoprodukčními aktivitami. Členství v organizaci Bio Austria přiznali všichni dotazovaní zemědělci. Respondent 5 je členem též organizace Klimabündis Österreich. Žádný z dotázaných nemá svého poradce v oblasti ekologického zemědělství. Jak bylo zjištěno, seminářů, konferencí a podobných akcí se nezúčastňuje Respondent 4. Zbývající dva dotazovaní potvrdili účasti na těchto akcích. Co se týče pozitivních vlivů z EZ, Respondent 4 uvedl, že považuje za pozitivní vyšší ceny bio produktů, díky kterým dosahuje vyšších zisků. Respondent 5 má za pozitivní na ekologickém zemědělství rostoucí zájem o produkty bio, a také to, že tento způsob hospodaření je šetrný k přírodě. Tento vliv uvedl také Respondent 6. Respondent 4 se zmínil, že negativním na EZ jsou vysoké náklady na mzdy zaměstnanců, problémem také shledává plevel. Zbylí dva dotazovaní uvedli, že negativním shledávají vyšší ceny bio produkce. Co se týče budoucnosti, Respondent 4 uvedl, že budoucím cílem je snížení nákladu na produkované statky a také zvýšení efektivnosti práce u zaměstnanců. Respondent 5 vidí svou budoucnost ve zvýšení exportu své produkce do zahraničí. Plánem také je výstavba kuchyně a její zařízení pro kurzy vaření. Respondent 6 by chtěl zařídit venkovní výběh s přístřeškem pro svá zvířata.

10 EVALUACE EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A JEHO VLIVU NA ROZVOJ VENKOVA V ČR

V této kapitole pod názvem Evaluace ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova v ČR, bude předvedena jednoduchá **SWOT analýza** zabývající se ekologickým zemědělstvím a rozvojem venkovských oblastí v České republice. Tato analýza se skládá ze čtyř částí, kterými jsou:

Silné stránky:

- existence organizací v oblasti ekologického zemědělství,
- vytvořen legislativní rámec ekologického zemědělství v ČR,
- zvyšující se zájem zemědělců o hospodaření podle systémů EZ,
- zvyšující se zájem spotřebitelů o bio potraviny,
- převážnou většinu území zaujímají venkovské oblasti,
- podpora ekologického zemědělství formou dotací na plochu,
- chov ovcí a skotu v horských a podhorských oblastech,
- podpora zemědělců hospodařících v méně příznivých oblastech, tzv. LFA oblastech,
- zájem občanů o ochranu životního prostředí,
- existence místních akčních skupin.

Slabé stránky:

- nízké mzdové ohodnocení v odvětví zemědělství,
- malý zájem o práci v zemědělství ze strany mladých lidí,
- důsledky kolektivizace zemědělství,
- nedostatečné dodržování podmínek chovu hospodářských zvířat,
- nízká znalost a orientace ekologických zemědělců v legislativním rámci EZ,

- převládání konvenčního způsobu zemědělství,
- nízká konkurenceschopnost zemědělců hospodařících v méně příznivých oblastech,
- vyšší ceny bio produktů oproti produktům konvenčního zemědělství,
- pronájem půdy snižující kladný vztah k této půdě,
- spíše malé rodinné podniky.

Příležitosti:

- převzetí znalostí podle zkušeností ostatních států (převážně Rakouska),
- rozvoj mimoprodukčních aktivit EZ (agroturistika, prodej ze dvora, aj.),
- nové možnosti dotačních podpor,
- vytváření nových organizací pro zvýšení podpory EZ,
- semináře, konference a workshopy pro ekologické zemědělce,
- větší podpora ze strany Ministerstva zemědělství pro mladé zemědělce,
- transparentnost EZ,
- propagace a reklama.

Hrozby:

- 5-leté dotační programy,
- lhostejnost občanů k ochraně životního prostředí,
- stagnace nebo snížení podpory ekologických zemědělců z EU,
- přírodní a klimatické katastrofy,
- import bio produktů ze zahraničí,
- ztráta důvěry v produkty ekologického zemědělství.

11 NÁVRH OPATŘENÍ K ROZVOJI EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Návrh opatření k rozvoji ekologického zemědělství ve Zlínském kraji (dále jen projektu) byl vypracován na základě SWOT analýzy ekologického zemědělství v České republice. Prostřednictvím navrhovaného projektu by mělo být dosaženo rozvoje ekologických zemědělců ve Zlínském kraji. Pro vypracování tohoto projektu byly také zohledněny budoucí plány dotazovaných ekologických zemědělců na území Zlínského kraje.

11.1 Projekt:

Projektem pro dosažení rozvoje ekologických zemědělců ve Zlínském kraji je uspořádání dvoudenního semináře na téma: „Rozvoj ekologického zemědělství ve Zlínském kraji“. Seminář je rozdělen na jednotlivé specifické bloky, ve kterých si každý ze zemědělců najde tu část, která bude přínosem pro rozvoj jeho činnosti. Přehled k projektu lze vidět v Tabulce 5.

Tabulka 5 Přehled k projektu

Název projektu:	Seminář na téma: "Rozvoj ekologického zemědělství ve Zlínském kraji"
Cílová skupina:	Ekologičtí zemědělci Zlínského kraje
Místo realizace projektu:	BioFarma Juré v Lužkovicích
Celkové náklady:	67 140 Kč
Termín uskutečnění projektu:	13. - 14. září 2014

11.2 Cíl projektu

Cílem projektu je podpora rozvoje ekologického zemědělství ve Zlínském kraji. Dosažení vytyčeného cíle by mělo být pomocí uspořádaného semináře, který se bude konat na BioFarmě Juré v Lužkovicích. Obrázek BioFarmy Juré je k vidění pod číslem 16. Tento seminář by měl pomoci ekozemědělcům ze Zlínského kraje získat informace důležité pro rozvoj jejich činností a měly také těmto zemědělcům zodpovědět otázky, ve kterých si nejsou jisti

v souvislosti se svým podnikáním. Důležitým bodem by měla být objasněna problematika týkající se legislativy EZ a získávání dotací pro podporu jejich činností.

Obrázek 16 BioFarma Juré.)

(BioFarma Juré, © 2010)

Strategická poloha bio farmy, byla jedním z klíčových důvodů při řešení otázek týkajících se umístění plánovaného semináře. Tím, že se farma nachází ve Zlínském kraji (viz. obr 17) kousek od Zlína, je přístupná všem ekologickým farmářům hospodařícím na tomto území. Farma je lokalizovaná na kopci Juré v blízkosti Lužkovic. Jedná o rodinnou farmu, hospodařící již 90 let s dlouholetými zkušenostmi. Rodinní příslušníci se starají o skot, ovce, pěstují nahý oves a pohanku a obstarávají ovocný sad. Mimoprodukčními činnostmi farmy je agroturistika. Hosté zde mohou přenocovat a najíst se v tamní hospůdce, ve které jsou nabízeny k zakoupení bio produkty z farmy.

Obrázek 17 Pozice BioFarmy Juré (vlastní úprava)

(Centrum pro regionální rozvoj ČR, © 2012 – 2014)

11.3 Rozpočet projektu

Projekt je rozpočtován pro 52 lidí, kterými jsou jak účastníci semináře, tak přednášející a dva překladatelé. Počítá se s tím, že všech 52 lidí se využije ubytování i na stravování a bude jim přispěno na dopravu. Návrh rozpočtu je vizualizován v Tabulce 6.

Tabulka 6 Návrh rozpočtu

Návrh rozpočtu	Částka v Kč
Mzdové náklady	10 500
Náklady na ubytování	20 800
Náklady na stravu	29 640
Náklady na dopravu	5 200
Náklady na reprezentaci	1 000
Náklady celkem	67 140

Mzdové náklady zahrnují prostředky na všechny přednášející a dva překladatele, souhrnně je částka vyčíslena na Kč 10 500,-.

Náklady na ubytování činí celkem Kč 20 800,-. Podle stanovených cen BioFarmy Juré činí jedna noc pro jednu osobu v 2lůžkovém apartmánu Kč 400,-. Rozpočet je stanoven pro pronájem 26 dvoulůžkových apartmánů, pro celkový počet 52 lidí.

Co se týče stravování, jedná se o plnou penzi pro všechny účastníky (tj. 52 lidí), s tím, že náklady na stravné jsou plánovány následně:

- snídaně 70 Kč/osoba,
- 2 x oběd 150 Kč/osoba,
- večeře 150 Kč/osoba.
- pitný režim – jednorázový poplatek 50 Kč/osoba. Přehled nákladů na ubytování a stravu je zobrazen v Tabulce 7.

Pro zaplacení dopravy byla stanovena celková částka Kč 5 200,-, která bude rozdělena mezi účastníky ve výši závislé na počtu ujetých kilometrů.

Částka Kč 1 000,- byla vyčleněna pro náklady na reprezentaci, které zahrnují tisk informačních letáků, bloky, propisky aj. drobné upomínkové předměty pro účastníky semináře.

Celkové náklady projektu, tedy samotného semináře, byly stanoveny částkou Kč 67 140,-.

Ostatní náklady, které účastníkům vzniknou z účasti na této akci, budou hrazeny z vlastních finančních zdrojů účastníků.

Tabulka 7 Náklady na stravu a ubytování

Náklady na stravu a ubytování	Cena v Kč/osoba
Snídaně	70
Oběd (2x150 Kč)	300
Večeře	150
Pitný režim	50
Ubytování	400
Celkem	970

11.4 Realizace projektu

Seminář se bude konat od soboty 13. září do neděle 14. září 2014. Hlavní jednání bude probíhat v sále BioFarmy Juré. Tohoto semináře se zúčastní 40 ekologicky hospodařících zemědělců, 10 přednášejících a dva překladatelé. Všichni zúčastnění si budou moci poslechnout informace o dlouholetých zkušenostech hospodaření v ekologickém zemědělství od našich rakouských kolegů, budou předneseny strategické cíle SZP ministrem zemědělství, vystoupí zástupci organizací zabývajících se problematikou ekologického zemědělství, aj.

Plán semináře:

Sobota 13. září 2014

- 8 – 9 hod Příjezd, zápis, občerstvení a ubytování účastníků
- 9 – 10 hod Přednes ministerstva zemědělství o chystaných strategiích Společné zemědělské politiky na území ČR
- 10 – 11 hod Přednes zástupce organizace Bioinstitut, o. p. s. zjištěných poznatků z vědy a výzkumu, sdělení chystaných výzkumů v budoucnu
- 11 – 12 hod Vystoupení ekologického zemědělce z Rakouska
- 12 – 13 hod Přestávka na oběd
- 13 – 14 hod Vystoupení zástupce Státního zemědělského intervenčního fondu, přiblížení čerpání finančních prostředků z národních fondů a fondů EU
- 14 – 15 hod Vystoupení zástupce sdružení Bio Austria
- 15 – 15:30 hod Občerstvení
- 15:30 – 17 hod Vystoupení členů MAS
- 17 – 18:30 hod Večeře a osobní volno

Neděle 14. září 2014

- 8 – 9 hod Snídaně
- 9 – 10:30 hod Výstup člena svazu PRO-BIO pro přiblížení legislativy EZ

- 10:30 – 12 hod Výstup rakouského ekologického zemědělce na téma prodej ze dvora a agroturistika
- 12 – 13 hod Přestávka na oběd
- 13 – 14:30 hod Brainstorming ekologických zemědělců Zlínského kraje
- 14:30 – 15:30 Stanovení cílů, ukončení semináře

V každém bloku přednesu bude volný čas pro diskuzi na dané téma. Stručný obsah jednotlivých bloků skládající se z přednesů odborných subjektů je následující:

- Přednes ministerstva zemědělství se bude věnovat statistice ekologického zemědělství za předešlé roky, objasní problematiku legislativy ekologického zemědělství na území EU a ČR, přiblíží plánované strategie Společné zemědělské politiky ČR v následujících letech. Ke konci přednosu bude volný čas pro diskuzi.
- V dalším výstupu se bude zástupce organizace Bioinstitut věnovat zjištěným poznatkům proběhlých výzkumů a vědě, které se zaměřovaly na charakteristiku půdy a krajiny venkovských oblastí. Budou zmíněny chystané výzkumy v oblasti ekologického zemědělství.
- Sobotní vystoupení rakouského ekologického zemědělce bude probíhat ve stylu předvedení jeho podnikání, budou zmíněny zkušenosti získané z vlastní činnosti a v poslední části přednesu bude prostor pro diskuzi.
- Zástupce Státního zemědělského intervenčního fondu sdělí podmínky čerpání finančních prostředků z fondů EU a národních fondů. Tato problematika bude dopodrobna probraná. Poslední částí tohoto bloku bude diskuze.
- V dalším bloku vystoupí zástupce ze sdružení Bio Austria, jím budou oznámeny dlouholeté zkušenosti s agroturistikou na území Rakouska. Blok bude také zaměřen na konkurenceschopnost ekologických zemědělců v Rakousku. Pozornost bude věnovaná také LFA – méně příznivým oblastem a možnostem jejich rozvoje. Následovat bude diskuze.
- V bloku, který bude tvořen z přednášek členů místních akčních skupin Zlínského kraje, budou představeny úspěšně dokončené projekty těchto skupin. Dále budou představeny plány pro následující projekty, jejich financování a návrhy zlepšení.

Projednáno bude také získávání zemědělské techniky, možnost ekodožíněk ve Zlínském kraji a podobně.

- V bloku, kde vystoupí člen a zástupce svazu PRO-BIO, bude dopodrobna probraná problematika legislativy ekologického zemědělství v EU a ČR. Odborníkem v této oblasti budou také zodpovězeny dotazy v části diskuze.
- Druhý rakouský přednášející zemědělec představí zkušenosti z praxe s prodejem ze dvora a s mimoprodukční činností, kterou je agroturistika. Tento blok by měl být velkým přínosem pro všechny ty, kteří plánují v tomto specifickém odvětví podnikat.
- V části brainstorming bude čas věnován všem ekologickým zemědělcům Zlínského kraje, kteří mají zájem o rozvoj svých činností. Budou jim zodpovězeny otázky týkající se jejich podnikání, bude domluvena případná spolupráce těchto zemědělců.

Mimo přednášecí čas bude možné využít služeb farmy, vyzkoušet si agroturistiku, anebo lze využít bazénu. Tyto aktivity budou hrazeny z vlastních nákladů.

11.5 Financování projektu

Projekt bude financován z 80 % z fondu Evropské unie, konkrétně z nástroje pro získání podpory poskytované EU a to prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Zprostředkovatelem těchto peněžních prostředků bude Státní zemědělský intervenční fond. Zbýlých 20 % nákladů na projekt bude zapláceno účastníky projektu (konkrétně zemědělci Zlínského kraje) a sponzory.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo zhodnocení ekologického zemědělství a jeho vlivu na rozvoj venkova ve Zlínském kraji včetně návrhu projektového řešení. Navrhovaným projektem pro rozvoj ekologické zemědělství je uspořádání semináře, jímž by mělo být dosaženo zlepšení a podpory ekologických zemědělců ve Zlínském kraji. K rozhodnutí pro tento návrh projektu napomohlo srovnání zjištěných informací o činnostech jednotlivých ekologických zemědělců provozujících svou činnost na území Zlínského kraje a Dolních Rakous.

V teoretické části byl objasněn pojem ekologického zemědělství, jeho metod, také bylo vysvětleno, co je to venkov a venkovská oblast. Dále teoretická část práce obsahovala vysvětlení politik ekologického zemědělství a rozvoje venkova z pohledu EU, České republiky a Rakouska, tedy legislativy a orgánů působících v této oblasti.

V praktické části diplomové práce bylo zjištěno, že ač se ekologické zemědělství v České republice stále rozvíjí a zlepšuje, pořád nedosahuje takové úrovně jako u našich sousedů v Rakousku. Bylo zjištěno, že všichni 3 dotázaní ekozemědělci ve Zlínském kraji mají své poradce pro oblast ekologického zemědělství. Kdežto podle odpovědí 3 dotazovaných rakouských zemědělců nemá žádný z těchto svého poradce. Problémem by tedy mohla být špatná orientace v legislativě týkající se ekologického zemědělství. Každý, z těchto 3 rakouských ekozemědělců má svou vlastní prodejnu, ve které prodává produkty své bio produkce. Řešením pro rozvoj ekologického zemědělství ve Zlínském kraji by mohla být podpora prodeje ze dvora, případně ekodožinek ze strany státu.

V závěrečné části byla vytvořena jednoduchá SWOT analýza zmiňující silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby ekologického zemědělství v České republice.

V projektové části byl vytvořen návrh projektového řešení k rozvoji ekologických zemědělců ve Zlínském kraji. Navrhovaným projektem je dvoudenní seminář na téma: „*Rozvoj ekologického zemědělství ve Zlínském kraji.*“ Tento projekt by měl být financován z 80 % ze zdrojů EU prostřednictvím Programu rozvoje venkova. Na zaplacení zbylých nákladů by se měli podílet účastníci semináře. Cílem tohoto semináře je podporování rozvoje ekologického zemědělství na území Zlínského kraje. Tímto seminářem by mělo být zajištěno získání odborných informací, pochopení legislativy týkající se rozvoje ekologického zemědělství a venkova aj.

Hospodaření podle systémů ekologického zemědělství má smysl a je krokem ke zlepšení životního prostředí nás všech. Přestože, se jedná o soubor náročných, podrobně kontrolovaných činností, mělo by se toto specifické odvětví podporovat a více dostávat do podvědomí nás všech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BINEK, Jan a kol., 2007. *Venkovský prostor a jeho oživení*. 1. vyd. Brno: Georgetown., 140 s. ISBN: 80-251-19-5.

DROBNÍČEK, Ladislav, PEŠÁN, Jaroslav a Pavel SMETANA. 2010. *Jak na faremní prodej ze dvora*. Klatovy: Úhlava, o.p.s., 108 s. ISBN 978-80-903851-6-0.

FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 179 s. ISBN: 978-80-7179-939-9.

HELGA, W a M. YUSSEFI, 2006. *The World of Organic Agriculture Statistic and Emerging Trends 2006*. [online]. Bonn: Medienhaus Plum, [cit. 2014-03-20]. ISBN 3-906081-81-8. Dostupné z: <http://orgprints.org/5161/1/yussefi-2006-overview.pdf>

MOUDRÝ, Jan a kol., 2007. *Základní principy ekologického zemědělství: odborná monografie*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta, 39 s. ISBN 978-80-7394-041-6.

PĚLUCHA, Martin, 2006. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU* [online]. 1. vyd. Praha: IREAS, 162 s. [cit. 2014-03-18]. ISBN 80-866-8442-3. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evt_publicace_web.pdf

PĚLUCHA, Martin a kol., 2012. *Venkov na prahu 21. století*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 319 s. ISBN 978-80-87197-49-3.

PERLÍN, Radim, KUČEROVÁ Silvie a Zdeněk KUČERA, 2010. *Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie*, 115, č. 2. s. 161 – 187. ISSN 1212-0014.

URBAN, Jiří a Bořivoj ŠARAPATKA a kol., 2003. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 280 s. ISBN 80-721-2274-6.

URBAN, Jiří a Bořivoj ŠARAPATKA a kol., 2006. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 502 s. ISBN 80-87080-00-9.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Urs NIGGLI. 2008. *Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 271 s. ISBN 978-802-4418-858.

WOKOUN, René, 2006. *Strukturální fondy a obce I*. 1. vyd. Praha: ASPI, a.s. 146 s. ISBN: 80-7357-138-2.

WOKOUN, René a kol., 2007. *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 244 s. ISBN: 978-80-245-1301-0.

WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. 2011. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: A. Čeněk, 474 s. ISBN 978-807-3803-049.

Internetové zdroje:

BIOINSTITU. *Ekologické zemědělství*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.bioinstitut.cz/ekologicke.html>

DDT. *EPA* [online]. © 2011 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.epa.gov/pbt/pubs/ddt.htm>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Edafon*. [online]. © 2005 - 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/edafon>

VÍTEJTE NA ZEMI. *Acidifikace*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.vitejtenazemi.cz/slovník/index.php?article=297>

VÍTEJTE NA ZEMI. *Intenzifikace zemědělství*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=intenzifikace_zemedelstvi&site=puda

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Leguminoza*. [online]. © 2014 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/leguminoza-leguminosa>

EKOPORADNA. *Zelené hnojení*. [online]. © 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.ekoporadna.cz/wiki/doku.php?id=zahrada:co_je_zelene_hnojeni

BIOSPOTŘEBITEL. *Biodynamika*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://biospotrebitel.cz/chci-znat-bio/alternativni-zemedelske-systemy/biodynamika>

INFORMAČNÍ SYSTÉM STATISTIKY A REPORSTINGU. *Ekologicky obhospodařovaná půda*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://issar.cenia.cz/issar/page.php?id=1606>

ZELENÉ ZPRÁVY. *Ekologické zemědělství*. [online]. © 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.zelenezpravy.cz/ekologicke-zemedelstvi/>

EKOPORADNA. *Co je to ekologické zemědělství a jak se liší od konvenčního?* [online]. © 2010 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z:

http://www.ekoporadna.cz/wiki/doku.php?id=zahrada:co_je_ekologicke_zemedelstvi_a_ja_k_se_lisi_od_konvencniho

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Subtilní*. [online]. © 2006 – 2014 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.slovník-cizich-slov.net/subtilni/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Narřízení komise EU 1319/2013*. [online]. © 2014 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/narizeni_komise_%28eu%29_c_1319_2013_ze_dne_9_prosince_2013_kterym_se_meni_prilohy_narizeni_evropskeho_parlamentu_a_rady_%28es%29_c_1059_2003_o_zavedeni_spolecne_klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_%28nuts%29/\\$File/narizeni_komise_eu_1319_2013.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/narizeni_komise_%28eu%29_c_1319_2013_ze_dne_9_prosince_2013_kterym_se_meni_prilohy_narizeni_evropskeho_parlamentu_a_rady_%28es%29_c_1059_2003_o_zavedeni_spolecne_klasifikace_uzemnich_statistickych_jednotek_%28nuts%29/$File/narizeni_komise_eu_1319_2013.pdf)

EC EUROPA. *Aid to farmers in LFA*. [online]. © 2009 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/lfa/index_en.htm

SPIEZIA, V., *Measuring regional economies*. OECD [online]. © 2003 [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dataoecd/2/15/15918996.pdf>

NÁRODNÍ ÚSTAV ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. *Klasifikace jednotek NUTS*. [online]. © 2012 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, Ročenka; ekologického zemědělství v České republice 2012. [online]. 2013. [cit. 2014-03-27]. ISBN: 978-80-7434-139-7. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/289733/rocenka_EZ_2012_web.pdf

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: O ministerstvu, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Ekologické zemědělství, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND: Program rozvoje venkova, [online]. © 2000 – 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Kontrolní organizace, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. Zemědělství, lesnictví a rybolov (ISIC 01-05), [online]. © 2013 [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=8-8-61>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Programové dokumenty, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/programove-dokumenty/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Základní informace o Programu rozvoje venkova ČR [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/zakladni-informace/>

EVROPSKÝ PARLAMENT. Zemědělství a rozvoj venkova, [online]. © 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/agri/home.html>

EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. Agriculture, Rural Development and Environment (NAT), [online]. © 2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.nat-section-what-we-do>

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR. Evropský hospodářský a sociální výbor, [online]. © 2014. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.cs.home>

ČZU V PRAZE. Trvale travní porosty – louky a pastviny, [online]. [cit. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://bizon2.czu.cz/vyukavkrajine/medailonky/trvale-travni-porosty>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Leader ČR, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/leader-cr/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ: Program rozvoj venkova 2014 – 2020, [online]. © 2009 – 2013 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

MINISTERSTVO VNITRA. Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, [online]. © 2014 [cit. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=49565&nr=248~2F2000&rpp=15#local-content>

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR: Administrativní členění NUTS – Česko, [online]. © 2012 – 2014 [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-cesko>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Aktuální změny v opatření LFA a dalších opatření osy II, [online]. © 2009 – 2013. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/opatreni-osy-ii/platby-za-prirodni-znevyhodneni/>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Nuts, [online]. © 2002 – 2014. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. OECD, [online]. © 2013 – 2014. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/organizace-pro-ekonomickou-spolupraci-a-rozvoj-oecd>

AUSTRIA BIO GARANTIE. *Our company*. [online]. © 2012. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.abg.at/en/abg/company>

BMLFUW. *Austria – global leader in organic farming*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.bmlfuw.gv.at/en/fields/food/Organicfarming.html>

BMLFUW. *Organic farming*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z <http://www.bmlfuw.gv.at/en/fields/agriculture/Organicfarming.html>

ČESKÁ TECHNOLOGICKÁ PLATFORMA PRO EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ. *O ČTPEZ* [online]. © 2012. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://www.ctpez.cz/cz/o-ctpez>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky* [online]. © 2009 – 2013. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *DG AGRI*. [online]. © 2009 – 2013. [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/kontrolni-auditni-mise-eu/dg-agri-1.html>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011 – 2015*. [online]. © 2010. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.bioinstitut.cz/documents/Akcniplan2011-2015.pdf>

EUROPA. *EZFRV*. [online]. © 2012. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/160032_cs.htm

CENTRUM PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ ČR. *Mapy – Zlínský kraj*. [online]. © 2012 – 2014. [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/verejna-sprava/spravni-cleneni/uzemni-cleneni-mapy/>

ZLÍNSKÝ KRAJ. *O kraji*. [online]. © 2013. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/o-kraji-cl-17.html>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidu, domů a bytů 2011. [online]. © 2009 – 2011. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: [http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=)

[ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=)

[wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=)

[7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=)

[KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=zakladni-vysled-ky&tu=0&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAGVPu07DQBDcGJm8XASKdHxCIIFBKrkjHNny4yL7YoQrDmIIIJMY-xxcIdFAQQs9BWV-AvEFtFSInpoSNkhA-wUi72pFmNLOld1CzFNZOxFy0c3kctw2RTRyRqOWXx6fmwfMKKH2oxTMx6osjOUTNqMpJGmWTWTwqkp1dWEI7r-Bu4NQIVie-7g2IR5zsDC4A_mmgQJFvsL1vkYQSkVA2GHUZx0vZ7EhYtRjtmT6yzpaEGiWcBcQnlCRL-KycBs5htopUh5_uDkHU9EiLn6HWJYEsUiStBDXQv1H8_jMV03DanMhpH6frb_cPH5fW2AiUT1LmI86hIofGnc_PTWyi9Wtxt1G9fbxTsnXwiJGiY2Pec9AyJ92hbWH3ikl1lw8CbKX5Nu22QmLZrZ5XfAFdFX7ZZwEAAA..&vseuzemi=null&void=)

EUROPEAN NETWORK FOR RURAL DEVELOPMENT. *Austria*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://enrd.ec.europa.eu/country/austria/en/austria_en.cfm

EUROPEAN NETWORK FOR RURAL DEVELOPMENT. *Local action Groups*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-11]. Dostupné z:

http://enrd.ec.europa.eu/leader/local-action-groups/en/local-action-groups_en.cfm

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND. Příručka Mléčné kvóty. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: https://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fkomodity%2Fzv%2F01%2F01%2F1394183783056.pdf

DOLNÍ RAKOUSY. *Dolní Rakousy*. [online] © 2010 – 2014. [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://dolnirakousy.cz/o-webu/>

NOE. GV. Viertelseinteilung in Niederösterreich. [online]. © 2012. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.noe.gv.at/bilder/d17/BD5noe31-Viertelsgrenzen.png?7150>

AEIOU. *Niederösterreich*. [online]. © 1996 - 2009. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.aeiou.at/aeiou.encyclp.n/n670068.htm>

FIBL. *Forschungsinstitut für biologischen Landbau Fibl*. [online]. © 2013. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://www.fibl.org/de/ueber-uns.html>

NS MAS ČR, o. s. *NS MAS ČR*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://nsmas.cz/o-nas/>

BIO AUSTRIA. Organisation. [online]. © 2006. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.bio-austria.at/startseite/organisation>

MENDELOVA UNIVERZITA. Ekologické zemědělství. [online]. 2011. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_217_multitext/ke_stazeni/ekz/EZ_2_11-Valt.pdf

KLIMA BUENDNIS. Über uns. [online]. 2013. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.klimabuendnis.at/start.asp?ID=100975&b=334&b2=416&am=#top>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Podpora regionů a cestovní ruch. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Programy-Dotace>

EVROPSKÁ SÍŤ ROZVOJE VENKOVA. Rakousko. [online]. 2014. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://enrd.ec.europa.eu/country/austria/cz/austria_cz.cfm

MINISTERIUM FÜR EIN LEBENSWERTES ÖSTERREICH. The Austrian Agri-environmental Programme. [online]. 2014. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.bmlfuw.gv.at/en/fields/agriculture/Rural-Development/Agrenvironprogramme.html>

VLASTA. Rakousko – mapa. [online]. 2002. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://vlasta.org/cz/cestovani/evropa/rakousko/mapa/mapa.htm>

EUROPA. Austria's Rural Development Plan. [online]. 2013. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-07-370_en.htm

BIOS – BIODIVERSITÄTSSERVICE ÖSTERREICH. Control bodies authorities 12 2010. [online]. © 2013. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.bios-kontrolle.at/wp-content/uploads/2011/01/EU_control_bodies_authorities_12-2010.pdf

EU-MEDIA. *Zemědělství*. [online]. © 2004 – 2014. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/zemedelstvi0/clanek/europarlament-schvalil-zastropovani-zemedelskych-dotaci-cesi-jsou-zdeseni-008908>

CZECHTRADE. Rakousko: Ekonomická charakteristika země. [online]. © 1997 – 2014. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rakousko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19140.html#sec5>

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Legislativa EU. [online]. © 2009 – 2013. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/zakladni-informace/legislativa/legislativa-eu/>

MAS PODHOSTÝNSKA, O. S. *MAS Podhostýnska*. [online]. © 2014. [cit. 2014-04-22]. Dostupné z: <http://www.mas-podhostynska.cz/mas-podhostynska.asp>

EUROPEAN COMMISSION, 2012. The Common Agricultural Policy, A partnership between Europe and Farms. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 22 s. ISBN: 978-92-79-22067-8. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/2012_en.pdf

HALBERG, Niels, 2006. Global development of organic agriculture: challenges and prospects. Cambridge, MA: CABI, 377 s. ISBN 978-184-5930-783. Dostupné z:

http://books.google.cz/books?id=ij-6DO4kk8gC&pg=PA343&lpg=PA343&dq=12+Synthesis:+prospects+for+organic+agri+Niels+Halberg,+*+Hugo+F.+Alr%C3%B8e+and+Erik+Steen+Kristensen&source=bl&ots=acyFH86Hvy&sig=wAxV1iTJJtyn3fQSOSV_HMbBVM&hl=cs&sa=X&ei=ZnM8U8bzK4vnygO3tIGwAQ&ved=0CCwQ6AEwAA#v=onepage&q=12%20Synthesis%3A%20prospects%20for%20organic%20agri%20Niels%20Halberg%2C%20*%20Hugo%20F.%20Alr%C3%B8e%20and%20Erik%20Steen%20Kristensen&f=false

SVITÁKOVÁ, BOHUMILA, 2010. Komparativní analýza podpor hospodaření v méně příznivých oblastech (LFA) v postkomunistických zemích střední Evropy. *Cjournal*.1/2010. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, s. 97. Dostupné z: <http://www.cjournal.cz/files/28.pdf>

Právní předpisy

Česká republika, 2000. Zákon o obcích č. 128/2000. In: Sbírka zákonů České republiky. Částka 38., s. 2. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=128/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation§ion=1&id=49559&name=242/2000

Nářízení vlády č. 75/2007 Sb., o podmínkách poskytování plateb za přírodní znevýhodnění v horských oblastech, oblastech s jinými znevýhodněními a v oblastech NATURA 2000 na zemědělské půdě [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation§ion=1&id=64723&name=75/2007

Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství [online]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation§ion=1&id=61649&name=16/2006

Česká republika. Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005: o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV). In: *Úřední věstník*. 21. 10. 2005, L 277. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2005R1698:20090101:CS:PDF>

Evropská unie. Nařízení komise (ES) č. 889/2008: kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Brusel, 5. září. 2008, L 250/1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32008R0889>

Evropská unie. Nařízení komise (ES) č. 1235/2008: kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Brusel, 8. prosince. 2008, L 334. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2008R1235:20100608:CS:PDF>

Česká republika. Nařízení vlády č. 244/2004, o stanovení bližších podmínek pro uplatňování dávky v odvětví mléka a mléčných výrobků v rámci společné organizace trhu s mlékem a mléčnými výrobky. In Sběrka zákonů. ČR, 21. 4. 2004.

Evropská unie. Nařízení Rady (ES) č.834/2007: o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91. In: *Úřední věstník Evropské unie*. Lucemburk, 28. června 2007, L 189/1. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32007R0834>

Ostatní zdroje:

Rozhovor s Respondentem 1

Rozhovor s Respondentem 2

Rozhovor s Respondentem 3

Rozhovor s Respondentem 1

Rozhovor s Respondentem 2

Rozhovor s Respondentem 3

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ABC	Význam první zkratky.
CAP	Společná zemědělská politika
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
EAGF	Evropský zemědělský záruční fond
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EHS	Evropské hospodářské společenství
EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
EFF	Evropský rybářský fond
EZ	Ekologické zemědělství
EZFRV	Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova
IFOAM	Mezinárodní federace sdružení za organické zemědělství
LAU	Místní samosprávné celky
LFA	Méně příznivé oblasti
NNO	Nestátní neziskové organizace
NSPRV	Národní strategický plán rozvoje venkova ČR
NUTS	Klasifikace územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
ORP	Obce s rozšířenou působností
PRV	Program rozvoje venkova
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Závislost lidského zdraví na zdravé půdě	14
Obrázek 2 Zájem o ekologické zemědělství	19
Obrázek 3 Ekologické zemědělství na území Evropy v roce 2004	20
Obrázek 4 Státy s největší obhospodařovanou plochou podle pravidel EZ za rok 2005/2006.....	21
Obrázek 5 Rozdělení území ČR podle úrovně NUTS 3 na kraje	31
Obrázek 6 Kraje ČR se zaměřením na Zlínský kraj	53
Obrázek 7 Okresy Zlínského kraje	53
Obrázek 8 Podíl ekologického zemědělství ČR ve Zlínském kraji	54
Obrázek 9 Pozice ekologických farem českých ekofarmářů	55
Obrázek 10 Mapa místní akční skupiny Podhostýnsko	58
Obrázek 11 Místní akční skupina Vizovicko a Slušovicko, o. p.	65
Obrázek 12 Spolkové země Rakouska.....	70
Obrázek 13 Povrch území Rakouska	71
Obrázek 14 Rozdělení Dolních Rakous podle jednotlivých čtvrtí	72
Obrázek 15 Pozice farem rakouských ekofarmářů	73
Obrázek 16 BioFarma Juré.	86
Obrázek 17 Pozice BioFarmy Juré	87

SEZNAM TABULEK

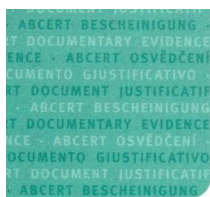
Tabulka 1	Metody ekologického zemědělství.....	18
Tabulka 2	Výměra celkové plochy v EZ a počet ekofarek v krajích ČR.....	23
Tabulka 3	Shrnutí činností českých respondentů.....	66
Tabulka 4	Shrnutí činností rakouských respondentů.....	80
Tabulka 5	Přehled k projektu.....	85
Tabulka 6	Návrh k rozpočtu.....	87
Tabulka 7	Náklady na stravu a ubytování.....	88

SEZNAM PŘÍLOH

PI Certifikát Respondenta 1 pro označení bio produktů

PII Certifikát Respondenta 6 pro označení bio produktů

PŘÍLOHA PI: CERTIFIKÁT RESPONDENTA 1 PRO UMOŽNĚNÍ PRODEJ BIO PRODUKCE

CERTIFIKÁT

Podnik

Podnik je přihlášen ke kontrole pod číslem:
C-MS-009-00438-A

byl certifikován dle nařízení Rady pro ekologické produkty v
oblasti

**produkty z trvalých travních porostů 01.19.1,
produkty z trvalých travních porostů z přechodného
období 01.19.1, skot (BTPM) 01.42.1, ovce 01.45.11**

Platnost
certifikátu je od
data kontroly do
09/08/2014.
Certifikát pozbývá
platnosti datem
ukončení
smlouvy.

Certifikát byl vydán na základě článku 29 (1) nařízení Rady (ES) č. 834/2007
a nařízení Komise (ES) č. 889/2008. Kontrolovaný subjekt a jeho aktivity
podléhají kontrolnímu procesu a odpovídají požadavkům výše zmíněného
nařízení Rady. Na základě kontroly ze dne 10.05.2013 bylo zjištěno, že podnik
splňuje všechny dané požadavky.

Certifikát č. MAA-98RC4G

D 4-73728 Esslingen, 19.06.2013

Thomas Damm, Vedoucí certifikace

ABCERT AG – Komenského 1 – CZ – 58601 Jihlava – IČ 27662179
Kód kontrolní organizace / Codenummer: CZ-BIO-002
ABCERT AG – Martinstraße 42-44 – D-73728 Esslingen

Zdroj: Vnitřní dokumentace Respondenta 1

PŘÍLOHA P I: CERTIFIKÁT RESPONDENTA 6 PRO UMOŽNĚNÍ PRODEJE BIO PRODUKCE

BIO ZERTIFIKÁT

Dem Unternehmen auszustellende Bescheinigung
gemäß Artikel 29, Absatz 1 der Verordnung (EG) Nr. 834/2007
Nummer der Bescheinigung: [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
Erde & Saat

Haupttätigkeit: Erzeugung / Verarbeitung

Kontrollstelle: LACON GmbH, 4150 Rohrbach, Am Teich 2
AT-BIO-402

Pflanzen und pflanzliche Erzeugnisse

Gültigkeitsdauer von 24.06.2013 bis 31.01.2015 ¹

Biologisch: W-Gerste, Erbsen-Hafer-Gemenge, W-Triticale, W-Weizen,
W-Dinkel, Körnermais, S-Gerste, Ackerbohnen, Grundfutter,
Streuobst (Walnüsse, Zwetschken, Marillen), Lauch, Sellerie,
Tomaten, Kräuter, Gurken, Fisolen, Schnittlauch, Petersilie,
Kürbis

Tiere und tierische Erzeugnisse

Gültigkeitsdauer von 24.06.2013 bis 31.01.2015 ¹

Biologisch: Schweine, Schweinefleisch

Nicht biologisch - Eigenbedarf: Legehennen, Eier

Verarbeitete Erzeugnisse

Gültigkeitsdauer von 24.06.2013 bis 31.01.2015 ¹

Biologisch: Schweinefleischprodukte

Zuletzt durchgeführte Jahreskontrolle: 10.06.2013

¹ Die Gültigkeit läuft mit Neuausstellung der Bescheinigung gemäß Artikel 29, Absatz 1 oder mit der Beendigung des Kontrollvertrages automatisch ab.

Diese Bescheinigung wurde auf Basis von Artikel 29, Absatz 1 der Verordnung (EG) Nr. 834/2007 und der Verordnung (EG) Nr. 899/2008 beziehungsweise nach dem Österreichischen Lebensmittelbuch IV. Auflage, Codexkapitel A8 ausgestellt. Der angegebene Unternehmer hat seine Tätigkeit der Kontrolle unterstellt und erfüllt die Anforderungen der beiden Verordnungen und das Codexkapitel A8.

Rohrbach, 24.06.2013

Für die Zertifizierungsstelle

Seite 1 von 1

